

Anna Szczepaniak

**Daktyloepitryty Bakchylidesa
na tle wczesnej kolometrii greckiej**

**Daktyloepitryty Bakchylidesa
na tle wczesnej kolometrii greckiej**

NR 3096

Anna Szczepaniak

Daktyloepitryty Bakchylidesa na tle wczesnej kolometrii greckiej

Redaktor serii: Filologia Klasyczna
Tadeusz Aleksandrowicz

Recenzent
Włodzimierz Appel

Spis treści

Przedmowa	7
Symbole oraz skróty metryczne i edytorskie	9
Wprowadzenie	17
I. Rozwój struktur daktyloepitrytycznych	21
i. Heksametr daktyliczny	21
ii. Trymetr jambiczny, tetrametr trocheiczny	34
iii. Archiloch. Dystychy epodyczne	35
iv. Alkman	43
v. Safona i Alkajos	48
vi. Stezychor	49
vii. Ibykos	65
viii. Anakreont	68
ix. Symonides	70
II. Natura daktyloepitrytów	75
A. Świadcstwa i analizy starożytne	75
i. Arystofanes, Platon i <i>scholia ad loca</i>	75
ii. Heliodor	80
iii. Hefajstion	85
iv. <i>Scholia metrica vetera in Pindari carmina</i>	90
v. Plotius Sacerdos i Arystydes Kwintyliian	92
B. Interpretacje i analizy współczesne	94
i. Hermann	94
ii. Boeckh	95
iii. Rossbach i Westphal	95
iv. Masqueray	96
v. Blass	96
vi. Schroeder	98
vii. Leo	98
viii. Friedländer	99
ix. Fraenkel	101
x. Notacja Maasa i jej modyfikacje	103
xi. Irigoin	109

xii. Gentili	118
xiii. Nagy	119
xiv. Sumaryczne zestawienie interpretacji	121
xv. Wnioski	122
III. Daktyloepitryty Bakchylidesa	127
A. Charakterystyka ogólna	127
i. Diereza, człony mieszane	127
ii. Zasady łączenia, synkopa	129
iii. Prawo Maasa-Barretta	130
a. Maas	130
b. Barrett	133
c. Nazwa	136
d. Kontekst metryczny	137
e. Stały koniec słowa?	139
f. Sekwencja $ \times - \cup - \times \hat{\ } \dots$ (pozycja c)	141
iv. Sekwencje jambiczno-trocheiczne	144
a. Trymetry	145
b. Dymetry	146
v. Enopliosy	147
vi. Elizja	148
vii. Swobodne responsje	149
viii. Różnice strukturalne pieśni	155
ix. Nota dodatkowa	155
B. Kolometria pieśni Bakchylidesa	156
Epinikion I	156
Epinikion III	164
Epinikion V	167
Epinikion VII	177
Epinikion VIII	179
Epinikion IX	183
Epinikion X	186
Epinikion XI	187
Epinikion XII	190
Epinikion XIII	191
Epinikion XIV	194
Epinikion XIVB	196
XV (= Dith. 1)	196
XIX (= Dith. 5)	198
Fragmenta	200
Zakończenie	209
Bibliografia	213
Numeracja porównawcza pieśni Bakchylidesa	224
Indeks autorów i tekstów antycznych	227
Indeks autorów współczesnych	243
Summary	247
Sommario	251

Przedmowa

Choć suchy ton tej publikacji (dla którego chlubnym wyjątkiem niech będzie niniejsza przedmowa), składającej się głównie z wyliczeń i schematów, być może skrętnie to kryje, to jednak książka ta jest owocem pasji, która zakiełkowała już w chwili pierwszych głośnych recytacji oryginalnych pieśni antycznych w czasie studiów filologii klasycznej. Zasłuchanie w ich rytm zrodziło najpierw dwie prace seminaryjne, następnie pracę magisterską, a w końcu rozprawę doktorską (pierwowzór niniejszej książki) – wszystkie z zakresu metryki greckiej i łacińskiej.

Jak to jednak bywa z ludźmi ogarniętymi pasją sięgającą niemal obsesji – gdy niełatwo im rozstać się z obiektem swych gwałtownych uczuć, choćby trwanie przy nim i poświęcanie mu wszystkich swych sił nie skutkowało bynajmniej jego uszlachetnieniem – tak i ja nie ustrzegłam się owych zgubnych i bezskutecznych usiłowań udoskonalenia tego, co doskonale być nie może, czym tłumaczy się nazbyt długi okres czasu rozpościerający się między obroną rozprawy doktorskiej w czerwcu 2006 roku a jej publikacją w chwili obecnej.

Nawet pasjonaci, a może zwłaszcza oni, wskutek braku odpowiedniego dystansu, potrzebują pomocy innych, by owoc swej pracy wydobyć na światło dzienne i cieszyć nim (lub, słusznie być może, razić) oczy innych. W przypadku tej publikacji wszystko, co razi, jest oczywistą i wyłączną winą autorki. Do wszystkiego, co cieszy natomiast, wydatnie przyczyniło się niemałe grono życzliwych osób, z którego pozwolę sobie tu wyłonić najważniejsze.

Najgorętsze słowa wdzięczności kieruję w stronę Profesora Jerzego Danielewicza, którego życzliwej opiece, ojcowskiemu zaangażowaniu, wielkiej cierpliwości oraz konstruktywnej i ciepłej krytyce każda strona tej książki zawdzięcza więcej niż wynosi obecna liczba możliwych interpretacji daktyloepitrytów.

Serdeczne słowa podziękowania składam również Recenzentkom mojej rozprawy doktorskiej – Paniom Profesor: Krystynie Bartol i Alicji Szastyńskiej-Siemion – oraz Recenzentowi wydawniczemu – Profesorowi Włodzimierzowi Appelowi – za cenne rady i uwagi pozwalające unikać wielu lapsusów tak merytorycznych, jak i formalnych.

Redaktor Agnieszce Pluteckiej zawdzięczam jako autorka znaczne wzniesienie poziomu świadomości własnego człowieczeństwa (*errare humanum est*). Dzięki jej sokolemu oku włosy na głowie Czytelnika mają szansę pozostać niezjezione.

Książka ta nie powstałaby bez możliwości wyjazdów zagranicznych spędzanych w labiryntach sal bibliotecznych, które pozwoliły mi na pełne nabranie wielowiekowej zakurzonej mądrości w płuca. Były one możliwe dzięki stypendium Fundacji z Brzezia Lanckorońskich oraz grantowi promotorskiemu Komitetu Badań Naukowych (nr 1H01C 028 29).

Ostatnie słowa tej przedmowy kieruję w stronę osoby, która była szczególnie dumna z mojej rozprawy, a która, niestety, nie doczekała jej publikacji, gdyż zmarła dwa miesiące po mojej promocji doktorskiej. Mamo, Tobie dedykuję tę książkę.

Symbole oraz skróty metryczne i edytorskie¹

Symbole

–	(elementum) longum ² – długa pozycja <i>lub</i> ciężka sylaba
∪	(elementum) breve – krótka pozycja <i>lub</i> lekka sylaba
×	(elementum) anceps – element obojętny; pozycja, która może być/jest wypełniana sylabą ciężką lub lekką
⊖	anceps wypełnione sylabą ciężką (długie anceps)
⊗	anceps wypełnione sylabą lekką (krótkie anceps)
⊕	element zazwyczaj realizowany jako sylaba ciężka <i>lub</i> w lirycznych partiach dramatu: ciężka sylaba w strofie, lekka w antystrofie
∩	element zazwyczaj realizowany jako sylaba lekka <i>lub</i> w lirycznych partiach dramatu: lekka sylaba w strofie, ciężka w antystrofie
⊂	kontrahowalne biceps <i>lub</i> biceps wypełnione przynajmniej raz ciężką sylabą
⊃	rozwiązywalne longum <i>lub</i> zazwyczaj kontrahowane biceps
⊄	biceps być może ulegające kontrakcji

¹ Lista nie uwzględnia terminów oraz notacji stosowanych przez innych badaczy, które każdorazowo tłumaczone są podczas omawiania koncepcji danych metryków. Podobnie wszelkie pojawiające się u innych autorów zmiany znaczenia stosowanych przeze mnie terminów wyjaśniane są wraz z przedstawianiem analiz tychże autorów.

² Często używane łacińskie terminy, takie jak „longum”, czy „anceps”, piszę bez użycia kursywy.

∩	ciężka sylaba być może w responsji z dwiema lekkimi
≡	kontrahowane biceps
∪	rozwiązane longum
∩	<i>(syllaba) brevis in (elemento) longo</i>
┌	trisem: ekwiwalent ∪ –
└	trisem: ekwiwalent – ∪
┌┐	tetrasem: ekwiwalent – –
∠	iktus (np. ∠ ∪ ∠ ×)
	stałe przypadający koniec słowa (cezura, diereza, cięcie)
⋮	koniec słowa pojawia się w co najmniej 90% przypadków
:	koniec słowa pojawia się w nie mniej niż 70% i nie więcej niż 90% przypadków
:	koniec słowa pojawia się w nie mniej niż 50% i nie więcej niż 70% przypadków
	koniec periodu
[?]	koniec periodu niepewny
	koniec strofy (lub epody)
∫	<i>dovetailing</i> , połączenie na wczep
—∩—	koniec słowa jest silnie unikany pomiędzy wskazanymi elementami (mostek, <i>zeugma</i> , <i>iunctura</i>)
—∩̇—	koniec słowa jest często unikany pomiędzy wskazanymi elementami
#	koniec słowa pojawiający się w miejscu, w którym końce słów są unikane (złamanie mostka) ³
~	w responsji z
,	granica między jednostkami metrycznymi
^	brak jednego elementu na końcu kolonu/metrum (kataleksa) lub brak jednego elementu na początku kolonu/metrum (akefaliczność)
^^	brak dwóch elementów na końcu kolonu/metrum (brachykataleksa)
: ^{2/5}	koniec słowa pojawia się w dwóch przypadkach na pięć
-174	
⋮	koniec słowa nie pojawia się tylko w linii 174

³ Por. DEVINE – STEPHENS 1984, s. 4 i 9 n.

88, 128 ◡	w liniach 88 i 128 w miejscu elementu długiego pojawia się sylaba lekka (<i>brevis in longo</i>)
H 8, 23	hiatus w liniach 8 i 23
α	odczytanie litery niepewne
[α]	litera uzupełniająca luknę (koniektura)
⊥ α]	litera niepojawiająca się na papirusie, lecz przekazana w innym źródle
<α>	litera dodana przez wydawcę (emendacja)
{α}	litera usunięta przez wydawcę
̄, ̄	litera traktowana prozodycznie jako podwójna
πλ	tautosylabiczne <i>muta cum liquida</i>
χρ	heterosylabiczne <i>muta cum liquida</i>
εϖ	synidzeza

**Tylko dla struktur metrycznych Bakchylidesa
w odniesieniu do MAEHLERA 2003**

79 ◡	element, zazwyczaj realizowany jako sylaba lekka, na papirusie w linii 79 wypełniony jest sylabą ciężką (lekcja papirusu przyjęta przez wydawcę)
40 ⏟	longum rozwiązane w linii 40 (lekcja papirusu przyjęta przez wydawcę)
(137) ≍	element, zazwyczaj realizowany jako sylaba ciężka, na papirusie w linii 137 wypełniony jest sylabą lekką (lekcja papirusu poprawiona przez wydawcę)
(31) ⏟	biceps wypełnione na papirusie w linii 31 sylabą ciężką (lekcja papirusu poprawiona przez wydawcę)
(- 169, 184) (◡)	element/sylaba nie pojawia się na papirusie w liniach 169 i 184 (lekcja papirusu poprawiona przez wydawcę)
◡ 14 / (14, 29) (◡)	element, zazwyczaj realizowany jako sylaba ciężka, na papirusie w linii 14 wypełniony jest sylabą lekką / na papirusie element pojawia się tylko w liniach 14 i 29 (lekcja papirusu poprawiona przez wydawcę)

∪ 48, 128, 168 / (- 8)

(∩)

element, zazwyczaj realizowany jako sylaba ciężka, na papirusie w liniach 48, 128 i 168 wypełniony jest sylabą lekką / na papirusie element nie pojawia się w linii 8 (lekcja papirusu poprawiona przez wydawcę)

Notacja skrótowa i terminologia

<i>acat</i>	akatalektyczne (metrum), tzn. pełne
<i>aceph</i>	akefaliczne (metrum), tzn. skrócone na początku o jeden element
<i>alcm</i>	alcmanicum – akatalektyczny tetrametr daktyliczny (- ∩ - ∩ - ∩ - ∪ ∪)
<i>alcm_∧</i>	alcmanicum katalektyczne (- ∩ - ∩ - ∩ - ∩)
<i>alcm_{∧∧}</i>	alcmanicum brachykatalektyczne (- ∩ - ∩ - ∩ -)
<i>an</i>	metrum anapestyczne (∩ ∩ ∩ ∩)
ANT, ant.	antystrofa
<i>ar</i>	arystofanej (- ∪ ∪ - ∪ - -)
<i>ba</i>	bakchej (∪ - ∩)
<i>basis</i>	w analizach badaczy starożytnych = metrum, np. <i>basis tr</i> : - ∪ - ∩
<i>brachycat</i>	brachykatalektyczne (metrum), tzn. skrócone na końcu o dwa elementy
<i>cat</i>	katalektyczne (metrum), tzn. skrócone na końcu o jeden element
<i>cho</i>	metrum chorijambiczne (- ∪ ∪ -)
<i>cr</i>	kretyk (- ∪ -)
<i>d</i>	rozszerzenie daktyliczne
<i>d¹</i>	w notacji Maasa: - ∪ ∪ -
<i>d²</i>	w notacji Maasa: ∪ ∪ -
<i>D</i>	w notacji Maasa: - ∪ ∪ - ∪ ∪ -
<i>D/e</i>	daktyloepitryty
<i>da</i>	stopa daktyliczna = metrum daktyliczne (- ∪ ∪)
<i>decas alc</i>	dziesięciozgłoskowiec alcejski (- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ - -)
<i>dim</i>	dymetr
<i>dipenthem</i>	dipenthemimeres – w analizach badaczy starożytnych oznacza sekwencję złożoną z dwóch pięcioelementowych członów, np. <i>encom</i> (por. dalej) złożone z <i>penthem^{da}</i> (por. dalej) + <i>penthem^{ia}</i> (por. dalej)

<i>Dith.</i>	dytyramb
<i>dod^{edi}</i>	dodrans o rytmie <i>edite regibus</i> (- ∪ ∪ - ∪ -)
<i>dod^{maec}</i>	dodrans o rytmie <i>Maecenas atavis</i> (× × - ∪ ∪ -)
<i>dyp</i>	dypodia
<i>e</i>	w notacji Maasa: - ∪ -
<i>E</i>	w notacji Maasa: - ∪ - - - ∪ -
<i>eis disyll.</i>	εἰς δισύλλαβον (Hefajstion), εἰς δισυλλαβίαν (Heliodor) – w analizach badaczy starożytnych dwusylabowe zakończenie sekwencji daktylicznej (... ∪ ∪ - ∞)
<i>eis syll.</i>	εἰς συλλαβήν – w analizach badaczy starożytnych jednosylabowe zakończenie sekwencji daktylicznej (... ∪ ∪ -)
<i>eis trisyll.</i>	εἰς τρισύλλαβίαν – w analizach Heliodora trzysylabowe zakończenie sekwencji daktylicznej (... ∪ ∪ - ∪ ∪)
<i>eis troch.</i>	εἰς τροχαῖον – w analizach badaczy starożytnych wskazuje, że ostatnie metrum sekwencji daktylicznej ma postać trocheja (... ∪ ∪ - ∪)
<i>encom</i>	encomiologicum, elegijamb (- ∪ ∪ - ∪ ∪ - × - ∪ - ×)
<i>ascend^{encom}</i>	encomiologicum o rytmie wstępującym (× - ∪ ∪ - ∪ ∪ - × - ∪ - ×)
<i>enopl</i>	enoplios (<i>sensu stricto</i>) ⁴ (× - ∪ ∪ - ∪ ∪ - ×)
<i>Ep.</i>	epinikion
ΕΠ, ep.	epoda
<i>epitr^{ia}</i>	epitryt jambiczny (∞ - ∪ -)
<i>epitr^{tr}</i>	epitryt trocheiczny (- ∪ - ∞)
<i>gl</i>	glikonej (× × - ∪ ∪ - ∪ -)
Η	hiatus
<i>hag</i>	hagesichorej (× - ∪ ∪ - ∪ - -)
<i>hδ</i>	hypodochmius (- ∪ - ∪ -)
<i>hem</i>	hemiepes (- ∪ ∪ - ∪ ∪ -)
<i>hem^{fem}</i>	hemiepes femininum (- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ×)
<i>[~]hem^{fem}</i>	hemiepes femininum z kontrahowanym pierwszym biceps
<i>hem^{masc}</i>	hemiepes masculinum = <i>hem</i>
<i>hendec sapph</i>	jedenastozgłoskowiec saficki (- ∪ - × - ∪ ∪ - ∪ - -)

⁴ Enopliosy *sensu largo* – zob. *Pozostałe skróty i terminy*.

<i>hepthem</i>	hepthemimeres – w analizach badaczy starożytnych oznacza kolon składający się z siedmiu elementów, np. <i>hepthem^{an}</i> (hepthemimeres anapestyczne: × - ∪ - ∪ - ∪ - ∪ - ∪ - ×: anceps + longum + biceps + longum + biceps + longum + anceps)
<i>hex (da)</i>	heksametr daktyliczny (- ∞ - ∞ - ∞ - ∞ - ∞ - -)
<i>hypercat</i>	hyperkatalektyczne (metrum), tzn. wzdłużone na końcu o jeden element
<i>ia</i>	metrum jambiczne (× - ∪ -)
<i>iambel</i>	jambelegus (× - ∪ - × - ∪ - ∪ - ∪ -)
<i>ibyc</i>	ibyceum (- ∪ - ∪ - ∪ - ∪ -)
<i>ion</i>	metrum jońskie
<i>ion^{mai}</i>	jonik <i>a maiore</i> (- - ∪ ∪)
<i>ion^{min}</i>	jonik <i>a minore</i> (∪ ∪ - -)
<i>ith</i>	ityfallik (- ∪ - ∪ - -)
<i>lk</i>	lekytion (- ∪ - × - ∪ -)
<i>∪∪[~]lk</i>	lekytion zaczynające się elementem krótkim zamiast spodziewanym elementem długim (∪ ∪ - × - ∪ -)
<i>Pae.</i>	pean
<i>paroem</i>	parojmiak (∞ - ∞ - ∪ ∪ - -)
<i>pe</i>	pentemimer (× - ∪ - ×) ⁵
<i>penthem</i>	penthemimeres – w analizach badaczy starożytnych oznacza kolon składający się z pięciu elementów, np. <i>penthem^{da}</i> (penthemimeres daktyliczne = <i>hem^{asc}</i> : - ∪ ∪ - ∪ ∪ -: longum + biceps + longum + biceps + longum) lub <i>penthem^{ia}</i> (penthemimeres jambiczne = <i>pe</i> : × - ∪ - ×: anceps + longum + breve + longum + anceps)
<i>ph</i>	ferekratej (× × - ∪ ∪ - -)
<i>phal</i>	jedenastozgłoskowiec falecejski (× × - ∪ ∪ - ∪ - ∪ - ×)
<i>pindar</i>	pindaricum (× - ∪ - × - ∪ ∪ - ∪ ∪ - × - ∪ - ×) ⁶

⁵ Termin, który przyjmuję za WESTEM (1982a, s. 198), nawiązuje do greckiej nazwy ἰαμβικὸν πενθημιμέρες (por. następny skrót). Niektórzy badacze nazywają ten kolon „reizianum”, lecz ich zdania różnią się w kwestii jego natury, np. Gentili uznaje, iż kolon ten ma naturę jambiczną (por. GENTILI 1999, s. 90: “pentemimere giambico (reiziano)”), PALUMBO STRACCA (1979, s. 57) takiej natury mu odmawia.

⁶ *Scholia vetera* do pieśni Pindara określają mianem „pindaricum” kolony o bardzo różnej formie. W niniejszej pracy, poza passusami omawiającymi wspomniane scholia, nazwa „pindaricum” odsyła zawsze do formy kolonu podanej w załączonych symbolach metrycznych (por. Hephaest., s. 51, 14 nn. Consbr.).

$\overset{\sim}{\wedge}$ <i>pindar</i> \wedge	akefaliczne pindaricum katalektyczne, które zaczyna się elementem krótkim zamiast spodziewanym elementem długim ($\cup\cup - \times - \cup\cup - \cup\cup - \times - \cup -$)
<i>platon</i>	platonicum ($- \cup\cup - \cup\cup - \times - \cup - \times - \cup\cup - \cup\cup -$) ⁷
<i>pros</i>	prozodiak ($\times - \cup\cup - \cup\cup -$)
<i>reiz</i>	reizianum ($\times - \cup\cup - \times$)
<i>sp</i>	spondej ($- -$)
Σ TP, str.	strofa/antystrofa
<i>syncop</i>	synkopowane (metrum)
<i>tetram</i>	tetrametr
<i>tetrap</i>	tetrapodia
<i>tl</i>	telesillejon ($\times - \cup\cup - \cup -$)
<i>tr</i>	metrum trocheiczne ($- \cup - \times$)
<i>trim</i>	trymetr
<i>tripenthem</i>	tripenthemimeres – w analizach badaczy starożytnych oznacza sekwencję złożoną z trzech pięcioelementowych członów, np. <i>platon</i> (por. wcześniej) złożone z <i>penthem</i> ^{da} (por. wcześniej) + <i>penthem</i> ^{ia} (por. wcześniej) + <i>penthem</i> ^{da} lub <i>pindar</i> (por. wcześniej) złożone z <i>penthem</i> ^{ia} + <i>penthem</i> ^{da} + <i>penthem</i> ^{ia}
<i>tryp</i>	trypodia

Pozostałe skróty i terminy

<i>asynartetyczny</i>	wykazujący koniec słowa w miejscu złożenia
<i>cięcie</i>	(ang. „cut” ⁸ , fr. „coupe” ⁹ , niem. „Einschnitt” ¹⁰) przypadający w danym miejscu (jednokrotnie, często lub stale) koniec słowa. Terminu tego używam w danych statystycznych (np. jedno/częste/stale cięcie) oraz wtedy, gdy nie chcę rozstrzygać, czy w danym miejscu mamy do czynienia z cezurą, czy z dierezą. Cięcie „rytmiczne” (za Maasem ¹¹) oznacza w niniejszej pracy przypadający w danym miejscu koniec słowa, który może wyznaczać punkt zetknięcia członów metrycznych (potencjalna dierезa)
<i>długie anceps</i>	zob. \bar{x}

⁷ Por. Hephaest., s. 51, 8 nn., Consbr.

⁸ Por. PARKER 1958b, s. 13; 1966, s. 5 lub HASLAM 1978, s. 44.

⁹ Por. IRIGOIN 1953, s. 12.

¹⁰ Por. MAAS 1904, s. 300.

¹¹ Ibidem, s. 300 n.

<i>enoplios</i>	enopliosy <i>sensu largo</i> = kolony κατ' ἐνόπλιον, które zawierają się w schemacie (x) – υ υ – υ υ – (x)
<i>indifferens</i>	(ἰδιάφορος) u niektórych metryków oznacza końcowy, obojętny co do iloczasu, element sekwencji metrycznej, zazwyczaj znajdującej się na końcu periodu ¹²
<i>krótkie anceps</i>	zob. ✕
<i>miejscę</i>	w podawanych w niniejszej pracy danych statystycznych wskazuje na stałe miejsce w triadzie w obrębie pieśni, np.: „koniec słowa pojawia się 5 razy w 4 miejscach” oznacza, że spośród pięciu przypadków końca słowa dwa z nich pojawiają się w stroficznie odpowiadających sobie miejscach tej samej pieśni
<i>pauza</i>	= koniec periodu
<i>princeps</i>	(fr. „temps marqué” ¹³ , niem. „Hebung” ¹⁴ , wł. „tempo in battere”, „tempo forte” lub „elemento guida” ¹⁵) przyjęty w niniejszej pracy termin Westa ¹⁶ oznaczający mocną część stopy. W <i>Greek Metre</i> Westa termin „princeps” jest rodzaju męskiego ((<i>loci</i>) principes), ponieważ jednak w praktyce badacz ten posługuje się angielskim terminem „position”, przywołującym niejako łacińskie „positio”, „princeps” w tej pracy przybiera rodzaj żeński
<i>synartetyczny</i>	niewykazujący końca słowa w miejscu złożenia
<i>wers</i>	terminu tego używam wyłącznie na oznaczenie linii, nie na oznaczenie periodu (wyłączając oczywiście przypadki, gdy linia stanowi jednocześnie samodzielny, krótki period)

¹² W kwestii moich argumentów przeciwko stosowaniu tego terminu zob. SZCZEPANIAK 2004, s. 317 n., przyp. 26.

¹³ Por. IRIGOIN 1953, s. 13.

¹⁴ Por. MAAS 1904, s. 298.

¹⁵ Por. ROSSI 1978a, s. 814, przyp. 4 lub GENTILI – LOMIENTO 2003, s. 31.

¹⁶ WEST 1982a, s. 199.

Wprowadzenie

Daktyloepitryty to, obok kolonów eolskich, jedna z głównych miar, jakimi posługiwali się Stezychor, Pindar i Bakchylides. Nazwa „daktyloepitryty” nie pochodzi od teoretyków starożytnych, którym często przypisuje się nieznaną specyfikę tej klasy metrum¹. Nazwa ta nie jest również jedyną² i w moim przekonaniu być może nie najwłaściwsza, zarówno ze względu na dosyć wąski zakres interpretacji, które mogą się w niej mieścić, jak i ze względu na zbyt dużą różnorodność sekwencji, do których odsyła. Jednocześnie jednak jest to nazwa najczęściej przyjmowana i przy szerokim rozumieniu terminu „daktyliczny”, jako „rytm”, nie jako metrum, oddająca w ogólnych zarysach specyficzny charakter tej klasy metrycznej. Daktyloepitryty bowiem to miara, w której występują obok siebie, łączą się z sobą dwa rodzaje „rytmu”: szybki daktyliczny i wolny epitrytyczny.

Rytm daktyliczny uformowany jest z sekwencji, w których pomiędzy pojedynczymi principes pojawiają się dwa krótkie elementy (biceps): ...– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ... Principes takich sekwencji nigdy nie ulegają u Bakchylidesa rozwiązaniu, biceps natomiast tylko sporadycznie ulega kontrakcji (...– ∞ –...), choć i te nieliczne przypadki są często odrzucane przez badaczy³. Zazwyczaj, poza paroma wyjątkami, sekwencje rytmu daktylicznego przybierają postać kolonów o ustalonej długości, zawierających się w ogólnym schemacie:

$$(\sphericalangle) - \cup \cup - \cup \cup - (\sphericalangle).$$

Kolony te często nazywane są enopliosami (*sensu largo*) lub członami κατ' ἐνόπλιον, dlatego też niektórzy badacze wprost określają daktyloepitryty mianem κατ' ἐνόπλιον-epitrytów. Konkretnymi realizacjami ogólnego schematu tych kolonów są:

enoplios (<i>sensu stricto</i>):	∞ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∞
prozodiak:	∞ – ∪ ∪ – ∪ ∪ –
hemiepes femininum:	– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∞
hemiepes masculinum:	– ∪ ∪ – ∪ ∪ –

¹ Przegląd koncepcji antycznych w rozdziale IIA.

² Przegląd nazw i interpretacji proponowanych przez współczesnych badaczy w rozdziale IIB.

³ Zob. rozdz. IIIA v.

Kolony te zatem mogą mieć albo rytm wstępujący (*enopl*, *pros*), określane przez niektórych metryków jako anapestyczny, albo zstępujący (*hem^{fem}*, *hem^{masc}*), nazywany często daktylicznym. Mogą one również kończyć się tępo (*blunt*) (*pros*, *hem^{masc}*) lub z zawieszeniem (*pendant*) (*enopl*, *hem^{fem}*).

Niemal powszechnie uznaje się, że na drugi, wolniejszy rytm – epitrytyczny – składają się sekwencje jambiczne (⌘ – ∪ –) oraz trocheiczne (– ∪ – ⌘). Także tutaj rytm może się wznosić (jamby) lub opadać (trocheje). Zarówno jamby, jak i trocheje mogą też kończyć się *blunt* lub *pendant*. U Bakchylidesa zróżnicowanie klauzul osiągane jest w sekwencjach jambicznych za pomocą hyperkataleksy, w sekwencjach trocheicznych natomiast za pomocą kataleksy. Sekwencje jambiczno-trocheiczne w ramach daktyloepitrytów o wiele rzadziej niż w innych kontekstach dopuszczają rozwiązania principes (...⌘ ∪ ⌘...), częściej natomiast realizują swoje ancipitia jako sylaby ciężkie (...⌘ – ∪ – ⌘...). Z tego też powodu zyskują one miano „epitrytów”⁴.

Struktura daktyloepitrytów powstaje nie tylko w wyniku prostego zestawiania dłuższych sekwencji jambiczno-trocheicznych z członami κατ' ἐνόπλιον. Poszczególne rytmy często łączą się z sobą, tworząc tzw. kolony mieszane zawarte w dwóch ogólnych schematach:

$$(\lrcorner) - \cup - \lrcorner - \cup - \cup - \cup - \cup - (\lrcorner)$$

$$(\lrcorner) - \cup \cup - \cup \cup - \lrcorner - \cup - (\lrcorner)$$

Konkretnymi realizacjami tych schematów są:

⌘ – ∪ – ⌘ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪	<i>iambel^{hypercat}</i>
⌘ – ∪ – ⌘ – ∪ ∪ – ∪ ∪ –	<i>iambel</i>
– ∪ – ⌘ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪	<i>aceph<i>iambel</i>^{hypercat}</i>
– ∪ – ⌘ – ∪ ∪ – ∪ ∪ –	<i>aceph<i>iambel</i></i>
⌘ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ⌘ – ∪ – ∪	<i>ascend<i>encom</i></i>
⌘ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ⌘ – ∪ –	<i>ascend<i>encom</i>^{cat}</i>
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ⌘ – ∪ – ∪	<i>encom</i>
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ⌘ – ∪ –	<i>encom^{cat}</i>

⁴ Termin „epitryt” przejęty został od teoretyków starożytnych, którzy określali mianem „epitrytu drugiego” (element krótki znajduje się na drugim miejscu) sekwencję odpowiadającą tej realizacji rytmicznej, jaką w ramach daktyloepitrytów przybiera metrum trocheiczne (– ∪ – –), natomiast mianem „epitrytu trzeciego” (element krótki znajduje się na trzecim miejscu) sekwencję, której postać przyjmuje w ramach daktyloepitrytów metrum jambiczne (– – ∪ –) (zob. s. 89). Termin „epitryt” był jednak w starożytności stosowany również dla innego typu sekwencji – zob. rozdz. IIA iv.

Tak opisany charakter metrum daktyloepitrytycznego jest dosyć ogólny i nie uwzględnia drobnych cech strukturalnych, z uwagi na które właśnie natura daktyloepitrytów bywa bardzo różnie określana. Proste wskazanie na połączenie daktyli (ewentualnie anapestów) z epitrytami prowadzi często edytorów do emendacji tzw. swobodnych responsji⁵, tzn. braku dokładnych responsji stroficznych, które wydają się tego podstawowego rytmu nie zachowywać. Przyznanie z kolei swobodnym responsjom racji bytu powoduje, iż w analizach niektórych badaczy grają one rolę niemal pierwszoplanową, wskazując jakoby na rzeczywisty charakter metrum, które składa się w istocie nie z daktyli i epitrytów, lecz z joników i chorijambów. Wachlarz możliwych interpretacji daktyloepitrytów jest bardzo szeroki. Dlatego też wielu badaczy rezygnuje z bliższego określania natury tego metrum, ograniczając się do korzystania z konwencjonalnych symboli zaproponowanych przez Maasa, które mogą, lecz nie muszą – i w zamierzeniu autora owej notacji nie miały – odsyłać do żadnej nadrzędnej koncepcji dotyczącej natury lub powstania daktyloepitrytów, pełniąc funkcję czysto deskrypcyjną.

Praca ta podzielona jest na trzy części. W pierwszej części omawiam wyłanianie się kolonów wchodzących później w skład daktyloepitrytów Bakchylidesa. W drugiej przedstawione są wybrane sposoby opisu i interpretacji daktyloepitrytów, zaproponowane przez badaczy starożytnych oraz współczesnych. Trzecia część natomiast stanowi szczegółową charakterystykę daktyloepitrytów Bakchylidesa oraz analizę kolometryczną jego pieśni⁶. Dużo uwagi poświęcam tu również wpływowi koncepcji metrycznych (omawianych w części drugiej) na emendację zachowanych tekstów.

Główne⁷ cytaty tekstów antycznych podaję z następującymi zmianami w stosunku do propozycji danego edytora:

- pozostawiam niektóre alternatywne synkopy (czasami również optuję za zachowaniem innych swobodnych responsji; problemy te każdorazowo opisane są w komentarzu lub przypisach);
- rezygnuję z zaznaczania wewnętrznej organizacji tekstu za pomocą wcięć oraz zmiany *accentus graves* w *accentus acuti*, zarówno przy hipotetycznych, jak i przy rzeczywistych końcach periodów (dotyczy to także wyrazów, po których następuje lakuna);
- rezygnuję ze stosowanej w niektórych wydaniach sigmy *lunaris* na rzecz σ i ς ;
- rezygnuję z zaznaczania pionową kreską w indeksie górnym heterosylabicznego *muta cum liquida*, przyjmując łuczek do wskazania tautosylabicznego *muta cum liquida*.

Wszystkie tłumaczenia tekstów autorów antycznych i badaczy współczesnych, jeśli nie podano inaczej, są mojego autorstwa.

⁵ Zob. rozdz. IIIA vii.

⁶ Analizy te nie uwzględniają utworów zachowanych na licznych, niepełnych skrawkach papirusowych, których rekonstrukcja stroficzna pozostaje w dużej mierze hipotetyczna (np. **25, **27 etc.).

⁷ W przypadku szczegółowych interpretacji poszczególnych passusów, konfrontując lekcje różnych wydawców, pozostawiam ich sposób zapisu.

Indeks autorów i tekstów antycznych

Adespota Lyrica (*PMG*)

956: 77, przyp. 9

1043: 47

[Ajschylos] *PV*

527–535 ~ 536–544: 104 n.

534–535 ~ 543–544: 154

Alkajos (V.) 30; 31, przyp. 23; 34; 48 n.; 120

70: 120

117(b), 26 nn.: 120

374: 47, przyp. 81; 48; 145

383: 48; 85; 120, przyp. 248

386: 120

Alkman (*PMGF*) 42–47; 65, przyp. 163; 120;

127

S 5(b), 16: 42–44; 68, przyp. 167

S 5(b), 18: 42–44; 68, przyp. 167

1: 46

1, str. 14: 46; 50, przyp. 91; 152, przyp. 91; 166

1, 6: 46

1, 21: 46

1, 35: 46

1, 44: 46

1, 49: 46

1, 63: 46

1, 77: 46

1, 91: 46

2: 47

3, str. 9: 46; 120, przyp. 248

3, 9: 46

3, 81: 46

14(a): 45

14(a), 1: 44

15: 47; 48, przyp. 83; 145, przyp. 75

16: 47

17, 5: 42–44; 68, przyp. 167

20: 47

26: 44

30: 47

38, 1: 47

39, 1: 44

56: 44

56, 3: 44

56, 6: 44

57, 1: 46

82: 44

89, 1: 46; 120; 127, przyp. 2

89, 2: 46

89, 3: 45 n.; 120, przyp. 248; 129, przyp. 5

98, 2: 44

Anakreont (*PMG*) 31, przyp. 23; 68–70

347: 69

347, 2: 69

347, 3–6: 69

347, 18: 69

372, 2: 69

388, 12: 69

391: 70; 120, przyp. 248

392: 70; 120, przyp. 248; 127, przyp. 1

393: 70; 120, przyp. 248

394: 68 n.

- 416: 70; 120, przyp. 248
 417: 69
 417, 1–2: 69
 417, 3: 69
 417, 6: 69
 418: 69
- Aphthonios (*GL VI*)
 s. 64, 31–33: 22
- Archiloch (W.) 35–43; 50; 86; 88 n.; 106; 120;
 210
 1: 37
 168: 100
 168, 1: 36; 88; 91 i przyp. 63, 65, 68; 92; 98;
 100
 168, 1–2: 39; 86
 168, 1–4: 38
 168, 3: 41
 168, 3–4: 88 n.
 170, 1: 40
 171: 88 n.
 171, 1: 40 n.
 172, 1–2: 37
 180: 41
 182: 38
 185, 6: 41
 188: 39 n.
 188, 1–2: 38; 40
 190: 41 n.; 68, przyp. 167
 193, 2–3: 38
 193, 3: 41
 195: 37
 196a: 39; 211
 196a, 6–8: 38 n.
 196a, 7: 41
 196a, 14: 41
 196a, 17: 41
 196a, 26: 41
 196a, 49: 41, przyp. 49
 196a, 50: 41, przyp. 49
 196a, 52: 41 i przyp. 49
 196a, 53: 41, przyp. 49
 197: 40
 202: 41
- 322, 1: 41
 322, 1–2: 38
 324: 36, przyp. 33
- Arystofanes 80; 115; 119
Eq. 1264–1273 (~ 1290–1299): 81
 1272: 87, przyp. 46
Nub. 275–290 ~ 298–313: 79
 457–475: 79; 81 n.
 470–471: 83
 474–475: 87, przyp. 46
 649–651: 75–79; 96
Pax. 774–795: 165
 774–795 (~ 796–818): 80 n.
 783–784: 83
 789: 84
 790–791: 83
 943: 88
 943–944: 88
 943–946: 84
 945: 88
Vesp. 273–280 ~ 281–289 + 290: 106 n.;
 122 n.
 275 a ~ 282: 152 n.
 276 a ~ 283 b: 154
 282: 153, przyp. 93
- Arystoksenos 50, przyp. 88
- Arystoteles 79
Met. 1093^a, 28 – 1903^b, 1: 22 n.
- Arystydes Kwintylian (W.–I.) 76, przyp. 4;
 92 n.; 126, przyp. 271
 I 16, 4–6: 94, przyp. 91
 I 17, 7–11: 93
 I 17, 7–11 (corr. Wilamowitz): 93
 I 22, 4: 76, przyp. 3
 I 22, 26–32: 90, przyp. 54
- Atenajos
Deipn. V 5, 13–17: 201
- Bakchios (Jan) 92
 s. 316: 77, przyp. 9

- Bakchylides (M.) 11; 17–19; 21; 22, przyp. 3;
 31, przyp. 23; 39 n.; 41, przyp. 50; 45; 46
 i przyp. 80; 47, przyp. 82; 48; 53; 63; 64,
 przyp. 159; 68, przyp. 168; 70; 73; 89; 99 n.;
 102; 111; 114 n.; 117; 119 n.; 122–211
- Ep.* I: 112; 155–163
- Ep.* I, str. 1: 97; 125
- Ep.* I, str. 1–2: 148; 151, przyp. 87; 152, przyp.
 89; 153, przyp. 98; 154, przyp. 110; 157–161;
 182; 204
- Ep.* I, str. 5–6: 141
- Ep.* I, str. 6: 161 n.
- Ep.* I, str. 7–8: 127; 129; 140, przyp. 66; 144–
 146; 162; 203
- Ep.* I, ep. 1–2: 124; 147
- Ep.* I, ep. 3: 151 n.; 162 n.
- Ep.* I, ep. 3–4: 148
- Ep.* I, ep. 6–7: 140
- Ep.* I, ep. 7: 140; 163
- Ep.* I 1: 158
- Ep.* I 1–2: 133; 157
- Ep.* I 2: 133
- Ep.* I 3–10: 157
- Ep.* I 5–6: 131
- Ep.* I 6: 131; 134; 141
- Ep.* I 7–8: 131
- Ep.* I 7–9: 157
- Ep.* I 8: 131; 134; 140, przyp. 66; 162
- Ep.* I 9: 151, przyp. 87
- Ep.* I 9–10: 152, przyp. 89; 153, przyp. 98;
 158; 160
- Ep.* I 13–14: 157
- Ep.* I 19: 157
- Ep.* I 20–26: 157
- Ep.* I 24–25: 157
- Ep.* I 35: 157
- Ep.* I 36: 157
- Ep.* I 37: 145; 161 n.; 182; 194
- Ep.* I 37–38: 157
- Ep.* I 39: 157
- Ep.* I 46–56: 157
- Ep.* I 47–48: 157
- Ep.* I 55: 131; 142; 158
- Ep.* I 55–56: 131; 157
- Ep.* I 72–83: 157
- Ep.* I 75: 162
- Ep.* I 78: 158
- Ep.* I 78–79: 157
- Ep.* I 111–129: 157
- Ep.* I 115: 163
- Ep.* I 116–117: 157
- Ep.* I 122: 131; 135; 140, przyp. 66; 162
- Ep.* I 122–123: 131
- Ep.* I 124: 158
- Ep.* I 124–125: 157
- Ep.* I 138: 157
- Ep.* I 139: 156
- Ep.* I 139–140: 157
- Ep.* I 140: 115
- Ep.* I 145: 131; 135; 140, przyp. 66; 162
- Ep.* I 145–146: 131
- Ep.* I 147–148: 131; 157
- Ep.* I 148: 131; 133
- Ep.* I 153: 131; 135; 140, przyp. 66; 162
- Ep.* I 153–154: 131
- Ep.* I 157: 162 n.
- Ep.* I 162: 158
- Ep.* I 162–163: 157
- Ep.* I 168: 131; 135; 140, przyp. 66; 162
- Ep.* I 168–169: 131
- Ep.* I 170: 151, przyp. 87
- Ep.* I 170–171: 152, przyp. 89; 157 n.; 160
- Ep.* I 180: 151 n.; 162 n.
- Ep.* II 7: 167, przyp. 174
- Ep.* III: 130, przyp. 12; 151, przyp. 87; 155;
 164–167; 194; 199
- Ep.* III, str. 2: 166 n.; 173; 200
- Ep.* III, str. 3: 166 n.
- Ep.* III, str. 4: 165; 167
- Ep.* III, ep. 5: 139 n.
- Ep.* III, ep. 5–6: 139; 203
- Ep.* III 13: 140
- Ep.* III 41: 140
- Ep.* III 62: 166
- Ep.* III 63: 167
- Ep.* III 64: 167
- Ep.* III 67: 145
- Ep.* III 76: 185
- Ep.* III 83: 140; 145
- Ep.* III 90: 166

- Ep.* III 92: 167, przyp. 174
Ep. IV 3: 167
Ep. V: 128; 155; 167–177
Ep. V, str. 1–2: 117 i przyp. 231
Ep. V, str. 3–4: 118
Ep. V, str. 4: 128; 147
Ep. V, str. 8: 129; 151; 153; 168 n.; 187
Ep. V, str. 9: 65, przyp. 163; 128, przyp. 4; 139; 151; 153; 165; 169
Ep. V, str. 9–10: 118; 139
Ep. V, str. 11: 117; 151; 153
Ep. V, str. 11–12: 129, przyp. 7; 169–171
Ep. V, str. 13–15: 172 n.
Ep. V, str. 14: 129; 147; 151; 153
Ep. V, ep. 1: 117, przyp. 231; 147; 151, przyp. 87; 152, przyp. 89; 163; 173; 177
Ep. V, ep. 3: 128, przyp. 4; 151; 153; 174
Ep. V, ep. 5: 151 n.; 174
Ep. V, ep. 5–6: 127; 139; 143, przyp. 73; 144; 175 n.
Ep. V, ep. 8: 147; 151; 153; 176
Ep. V, ep. 10: 152; 154; 173; 176 n.; 202
Ep. V, ep. 13–14: 148
Ep. V 3–4: 132
Ep. V 4: 128; 132; 134; 138
Ep. V 8: 151; 153; 168 n.
Ep. V 11: 151; 153
Ep. V 11–12: 169–171
Ep. V 12: 134; 172
Ep. V 13: 172
Ep. V 13–15: 172
Ep. V 14: 151; 153; 172
Ep. V 14–15: 173
Ep. V 18–19: 132
Ep. V 19: 132; 134
Ep. V 26: 151; 153
Ep. V 26–27: 169–171
Ep. V 28: 149
Ep. V 28–30: 172 n.
Ep. V 29: 147; 151; 153; 172
Ep. V 29–30: 173
Ep. V 30: 172
Ep. V 31: 148; 152, przyp. 89; 173; 192
Ep. V 35–36: 175 n.
Ep. V 49: 149
Ep. V 51–52: 171
Ep. V 66–67: 171
Ep. V 70: 205, przyp. 292
Ep. V 71: 152, przyp. 89; 173
Ep. V 75: 174
Ep. V 75–76: 175 n.
Ep. V 78: 151; 153; 176
Ep. V 84: 185
Ep. V 91–92: 171
Ep. V 106–107: 171
Ep. V 111: 152, przyp. 89; 173
Ep. V 115: 151 n.; 174
Ep. V 115–116: 175 n.
Ep. V 131–132: 171
Ep. V 139: 147
Ep. V 146–147: 171
Ep. V 151: 166; 167, przyp. 173; 173
Ep. V 155–156: 139; 175 n.
Ep. V 160: 152; 154; 173; 176 n.
Ep. V 169: 151; 153; 169
Ep. V 171–172: 171
Ep. V 184: 151; 153; 169
Ep. V 186–187: 171
Ep. V 191: 173; 177
Ep. V 193: 151; 153; 174
Ep. V 195–196: 139; 175 n.
Ep. VI 16: 205, przyp. 292
Ep. VII: 155; 177–179; 180 n.
Ep. VII, str. 1: 179
Ep. VII, str. 1–2: 140
Ep. VII, str. 8: 128
Ep. VII, str. 9–10: 140
Ep. VII, str. 10: 128
Ep. VII 2: 134
Ep. VII 8: 128
Ep. VII 10: 128; 179
Ep. VII 18: 134
Ep. VIII: 178–183
Ep. VIII, str. 6–7: 180–183
Ep. VIII, str. 7: 151, przyp. 87
Ep. VIII, str. 8–9: 142; 182 n.
Ep. VIII, str. 10–11: 183
Ep. VIII, str. 12: 145; 194
Ep. VIII, str. 13: 129
Ep. VIII, str. 14–16: 39; 142 n.

- Ep.* VIII, str. 15: 147
Ep. VIII 7: 202
Ep. VIII 8: 135
Ep. VIII 8–9: 135; 142
Ep. VIII 11–12: 181
Ep. VIII 14: 135
Ep. VIII 14–15: 135
Ep. VIII 14–16: 142–144
Ep. VIII 15: 147
Ep. VIII 22–23: 180–183
Ep. VIII 23: 145; 151, przyp. 87; 162; 194
Ep. VIII 24: 135
Ep. VIII 24–25: 135; 142; 182 n.
Ep. VIII 26: 182
Ep. VIII 27: 182 n.
Ep. VIII 29: 129
Ep. VIII 30: 131; 135; 142
Ep. VIII 30–32: 131; 142
Ep. VIII 32: 205, przyp. 292
Ep. IX: 112 n.; 115 n.; 166; 183–185
Ep. IX, strofa: 117
Ep. IX, str. 3: 115; 128
Ep. IX, str. 4: 128
Ep. IX, str. 4–5: 111
Ep. IX, str. 5: 184
Ep. IX, str. 7: 162; 184
Ep. IX, str. 8: 117, przyp. 228
Ep. IX, ep. 1: 120, przyp. 247; 152 n.; 184 n.
Ep. IX, ep. 3–4: 47, przyp. 81; 145
Ep. IX, ep. 5–6: 141; 185
Ep. IX, ep. 6: 139
Ep. IX, ep. 7–8: 140, przyp. 66
Ep. IX 3: 128
Ep. IX 4: 128
Ep. IX 5: 184; 192
Ep. IX 11: 115
Ep. IX 19: 184 n.
Ep. IX 25: 131; 135
Ep. IX 25–26: 131; 140, przyp. 66
Ep. IX 42: 162; 184
Ep. IX 44: 149
Ep. IX 45: 152 n.; 184 n.
Ep. IX 49–50: 131
Ep. IX 50: 131; 134; 141
Ep. IX 71: 184
Ep. IX 76: 134; 139; 141
Ep. IX 97: 184
Ep. IX 101–102: 185
Ep. X: 186 n.
Ep. X, str. 1–2: 142 n.
Ep. X, str. 3–4: 124; 147
Ep. X, str. 5: 152 n.; 186 n.
Ep. X, str. 5–6: 187
Ep. X, str. 6: 46, przyp. 74; 97; 124; 129; 147
Ep. X, str. 9–10: 187
Ep. X, str. 10: 140; 202
Ep. X, ep. 2: 116 n.; 187
Ep. X 1–2: 142; 144
Ep. X 5: 133, przyp. 28
Ep. X 6: 135
Ep. X 11–12: 142
Ep. X 15: 152 n.; 186 n.
Ep. X 16: 97
Ep. X 22: 136, przyp. 40; 187
Ep. X 29–30: 142
Ep. X 33: 186 n.
Ep. X 37: 187
Ep. X 38: 187
Ep. X 39–40: 142
Ep. X 43: 186 n.
Ep. X 44: 129
Ep. X 51: 132; 135; 142
Ep. XI: 112–114; 117; 130, przyp. 12; 155; 187–190
Ep. XI, str. 1: 147
Ep. XI, str. 2–3: 115
Ep. XI, str. 3–4: 117, przyp. 233
Ep. XI, str. 6–7: 139
Ep. XI, str. 7: 129; 139; 147
Ep. XI, str. 8: 118, przyp. 234
Ep. XI, str. 10–11: 118 i przyp. 235
Ep. XI, str. 13–14: 118
Ep. XI, ep. 1: 118, przyp. 234
Ep. XI, ep. 2: 152 n.; 173; 189
Ep. XI, ep. 2–3: 142–144
Ep. XI, ep. 4–5: 117, przyp. 233
Ep. XI, ep. 7–8: 189 n.
Ep. XI, ep. 8: 116, przyp. 227
Ep. XI, ep. 9: 118, przyp. 234
Ep. XI, ep. 9–10: 118

- Ep.* XI, ep. 10: 118, przyp. 234
Ep. XI, ep. 12–14: 118, przyp. 236
Ep. XI 30: 189
Ep. XI 30–31: 142
Ep. XI 43: 150
Ep. XI 43–44: 150
Ep. XI 63: 129
Ep. XI 72: 189
Ep. XI 72–73: 142
Ep. XI 77: 189
Ep. XI 99: 147
Ep. XI 114: 148; 152 n.; 173; 189; 192
Ep. XI 114–115: 142
Ep. XI 119–120: 189 n.
Ep. XII: 190 n.
Ep. XII, str. 1: 120, przyp. 247
Ep. XII, str. 1–2: 118
Ep. XII, str. 1–3: 142 n.
Ep. XII, str. 2: 143
Ep. XII, str. 2–3: 142; 144
Ep. XII, str. 6: 139
Ep. XII, ep. 4: 143 n.
Ep. XII 1–3: 142 n.
Ep. XII 4: 132; 134
Ep. XII 36: 133; 136; 139
Ep. XII 37: 133, przyp. 29
Ep. XIII: 155; 191–194
Ep. XIII, str. 3: 48, przyp. 84; 148; 151, przyp. 87; 153, przyp. 98; 161; 173; 192
Ep. XIII, str. 6–7: 193
Ep. XIII, str. 7–8: 193
Ep. XIII, str. 8: 193
Ep. XIII, str. 9: 193
Ep. XIII, str. 10–11: 148
Ep. XIII, str. 11–12: 141
Ep. XIII, ep. 3: 143
Ep. XIII, ep. 3–4: 193
Ep. XIII, ep. 5: 152; 193 n.
Ep. XIII, ep. 6–7: 118; 139
Ep. XIII, ep. 7: 139; 194
Ep. XIII 52: 193
Ep. XIII 53: 193
Ep. XIII 62: 152; 193 n.
Ep. XIII 63–64: 132
Ep. XIII 64: 132; 134; 145; 194
Ep. XIII 69: 153, przyp. 98; 192
Ep. XIII 77–78: 132
Ep. XIII 78: 132 n.; 141
Ep. XIII 84: 193
Ep. XIII 85: 193
Ep. XIII 97: 135
Ep. XIII 108: 193
Ep. XIII 123: 136, przyp. 40
Ep. XIII 124: 135
Ep. XIII 128: 194
Ep. XIII 152: 193
Ep. XIII 153: 193
Ep. XIII 156: 136, przyp. 40
Ep. XIII 157: 133 n.; 138
Ep. XIII 159–160: 144, przyp. 74; 193
Ep. XIII 190: 133 n.
Ep. XIII 196: 134
Ep. XIII 229: 192
Ep. XIV: 194 n.
Ep. XIV, str. 3: 152; 154; 195
Ep. XIV, str. 5–7: 140
Ep. XIV, str. 6: 140
Ep. XIV, ep. 3: 129; 147
Ep. XIV, ep. 3–4: 140
Ep. XIV, ep. 4: 140; 195
Ep. XIV, ep. 4–5: 148
Ep. XIV, ep. 5: 195
Ep. XIV 3: 152; 154; 195
Ep. XIV 10: 195
Ep. XIV 17: 129; 132; 136
Ep. XIV 17–18: 132
Ep. XIV 19: 195
Ep. XIVB: 196
Ep. XIVB 4: 196
Ep. XIVB 5: 120, przyp. 247
Ep. XIVB 5–7: 147
XV (= *Dith.* 1): 196–198
XV (= *Dith.* 1), str. 2–3: 197
XV (= *Dith.* 1), str. 3: 120, przyp. 247; 197
XV (= *Dith.* 1), str. 6: 118; 148; 151, przyp. 87; 152, przyp. 90; 153, przyp. 98; 197 n.
XV (= *Dith.* 1), ep. 1: 120, przyp. 247
XV (= *Dith.* 1), ep. 2: 117, przyp. 228
XV (= *Dith.* 1), ep. 3: 128
XV (= *Dith.* 1), ep. 4–6: 140

- XV (= *Dith.* 1), ep. 5: 140
 XV (= *Dith.* 1), ep. 7: 117, przyp. 228
 XV (= *Dith.* 1) 2: 134
 XV (= *Dith.* 1) 3: 135
 XV (= *Dith.* 1) 4: 135
 XV (= *Dith.* 1) 6: 197
 XV (= *Dith.* 1) 13: 148; 151, przyp. 87; 152, przyp. 90; 153, przyp. 98; 197 n.
 XV (= *Dith.* 1) 23–24: 197
 XV (= *Dith.* 1) 30–31: 197
 XV (= *Dith.* 1) 42: 205, przyp. 292
 XV (= *Dith.* 1) 45: 197
 XV (= *Dith.* 1) 48: 197
 XV (= *Dith.* 1) 51: 133 n.
 XV (= *Dith.* 1) 55: 197
 XV (= *Dith.* 1) 59: 128
 XV (= *Dith.* 1) 63: 136, przyp. 40; 150
 XVI (= *Dith.* 2): 170
 XVI (= *Dith.* 2) 5: 167, przyp. 174
 XVI (= *Dith.* 2) 35: 205, przyp. 292
 XVII (= *Dith.* 3): 170
 XVII (= *Dith.* 3), ep. 9: 58 n.
 XVII (= *Dith.* 3) 119: 172
 XIX (= *Dith.* 5): 150; 151, przyp. 87; 165 n.; 198–200
 XIX (= *Dith.* 5), str. 3: 199
 XIX (= *Dith.* 5), str. 5: 166; 199 n.
 XIX (= *Dith.* 5), str. 15: 200
 XIX (= *Dith.* 5) 1–2: 166
 XIX (= *Dith.* 5) 5: 199 n.
 XIX (= *Dith.* 5) 15: 166; 200
 XIX (= *Dith.* 5) 21: 199
 XIX (= *Dith.* 5) 21–22: 150
 XIX (= *Dith.* 5) 23: 199 n.
 fr. 1: 200
 fr. 2: 200
 fr. 22 + 4: 201 n.
 fr. 22 + 4, str. 1: 141
 fr. 22 + 4, str. 10: 152; 154; 202
 fr. 22 + 4, ep. 1–2: 140; 143
 fr. 22 + 4, ep. 2: 120, przyp. 247; 140
 fr. 22 + 4, ep. 4: 151, przyp. 87; 153, przyp. 103; 202
 fr. 22 + 4, 21–22: 132; 143
 fr. 22 + 4, 21–25: 201
 fr. 22 + 4, 22: 132; 137, przyp. 50; 140; 142
 fr. 22 + 4, 24: 151, przyp. 87; 153, przyp. 103; 202
 fr. 22 + 4, 39: 133, przyp. 28
 fr. 22 + 4, 39–80: 201
 fr. 22 + 4, 41: 135; 141
 fr. 22 + 4, 49: 133, przyp. 28
 fr. 22 + 4, 50: 202
 fr. 22 + 4, 58: 185
 fr. 22 + 4, 61–70: 201
 fr. 22 + 4, 63: 134
 fr. 22 + 4, 70: 152; 154; 202
 fr. 22 + 4, 71–80: 201
 fr. 22 + 4, 80: 202
 fr. 13: 202 n.
 fr. 13, 1: 129; 203
 fr. 18: 203
 fr. 20B: 203
 fr. 20B, str. 3: 147
 fr. 20B, 15: 147
 fr. 20C: 203
 fr. 20C, str. 3–5: 143
 fr. 20C, 1–2: 139
 fr. 20C, 2: 139
 fr. 20C, 3–5: 143
 fr. 20C, 4–5: 142–144
 fr. 20C, 9–11: 143
 fr. 20C, 15–17: 143
 fr. 20C, 21–23: 143
 fr. 20D: 203 n.
 fr. 20D, str. 1: 129, przyp. 6; 147
 fr. 20D, str. 2: 204
 fr. 20D, str. 4: 204
 fr. 20D, str. 7: 154, przyp. 110; 161, przyp. 138; 204
 fr. 20D, 4: 129, przyp. 6
 fr. 20D, 5: 204
 fr. 20D, 7: 204
 fr. 20E: 204–206
 fr. 20E, 5: 206
 fr. 20E, 14: 206
 fr. 22, 1–2: 130, przyp. 13; 132
 fr. 23: 206
 fr. 23, 1: 129; 203
 fr. 23, 2: 206

- fr. 23, 3: 129; 147
 fr. 24: 206
 firr. 34 + 25: 206 n.
 firr. 34 + 25, 1: 120, przyp. 247
 firr. 34 + 25, 3: 120, przyp. 247
 firr. 34 + 25, 5: 120, przyp. 247
 fr. 30: 207
 fr. 33: 147; 207
 fr. 35: 207
 fr. 53A: 148; 207
 fr. 54: 208
 fr. 55: 208
- Caesius Bassus (Mazzarino)
 fr. 6, 41–44: 64, przyp. 163
- [Caesius Bassus] (*GL VI*)
 s. 307, 2–4: 76, przyp. 3
 s. 308, 12–19: 90, przyp. 54
- Carmina Popularia (*PMG*)
 873: 98, przyp. 106
- Choeroboscus (Consbr.)
 in Hephaest., s. 213, 1–3: 76, przyp. 3
- Damon 76; 79; 96
- Diomedes (*GL I*)
 s. 512, 23–25: 82, przyp. 37
- Eurypides
Andr. 1035 ~ 1045: 154
Hel. 235–238: 58 n.
Rh. 533 ~ 552: 152, przyp. 91
- Eustathios (Koster)
 in Aristoph. *Nub.* 651, 1 n.: 77–79
- Hefajstion (Consbr.) 13; 21, przyp. 2; 36; 39;
 41 n.; 47; 68; 77; 79, przyp. 19; 85–89; 92;
 126, przyp. 271; 209
 s. 12, 12–21: 89
 s. 19, 5 n.: 40, przyp. 46
 s. 24, 16: 87, przyp. 48
- s. 27, 7–8: 39
 s. 28, 3 n.: 87, przyp. 48
 s. 28, 9–13: 64, przyp. 163
 s. 28, 24: 65, przyp. 163
 s. 36, 9: 63, przyp. 158
 s. 47, 3–5: 39; 85
 s. 47, 6: 35
 s. 47, 16–22: 86
 s. 47, 22 – 48, 4: 86 n.
 s. 48, 4–14: 87
 s. 48, 14–19: 88
 s. 49, 10–17: 88 n.
 s. 50, 4–6: 41
 s. 51 n.: 37, przyp. 34
 s. 51, 8 nn.: 15, przyp. 7
 s. 51, 14 nn.: 14, przyp. 6
 s. 73, 16 – 74, 7: 205, przyp. 292
- Heliodor (White) 13; 79, przyp. 27; 80–84;
 86; 87, przyp. 46; 88
 in Aristoph. *Eq.* 1264–1273 ~ 1290–1299,
 s. 408: 81
 in Aristoph. *Eq.* 1272, s. 408: 87, przyp. 46
 in Aristoph. *Nub.* 457–475, s. 408 n.:
 81 n.
 in Aristoph. *Nub.* 470–471, s. 408: 83
 in Aristoph. *Nub.* 474–475, s. 409: 87,
 przyp. 46
 in Aristoph. *Pac.* 774–795 ~ 796–818,
 s. 416 n.: 80 n.
 in Aristoph. *Pac.* 783–784, s. 416: 83
 in Aristoph. *Pac.* 789, s. 417: 84
 in Aristoph. *Pac.* 790–791, s. 417: 83
 in Aristoph. *Pac.* 943, s. 418: 88
 in Aristoph. *Pac.* 943–944, s. 418: 88
 in Aristoph. *Pac.* 943–946, s. 418: 84
 in Aristoph. *Pac.* 945, s. 418: 88
- Hipponaks (W.)
 115: 43
 115, 9–10: 43
 117: 43
 117, 5: 43
 118: 43
 118, 1–2: 43

- Homer 23; 30; 51, przyp. 95; 78 n.; 125
Iliada:
 A 1: 90
 A 33: 26
 A 43: 29
 A 84: 27
 A 102: 26
 A 121: 27
 A 130: 28
 A 148: 27
 A 172: 27
 A 175: 28
 A 201: 26
 A 206: 27
 A 354: 26
 A 357: 78
 A 551: 27
 A 560: 28
 A 568: 27
 A 571: 29
 A 584: 33
 B 170: 59
 B 566: 185
 Γ 203: 29
 Γ 227: 179
 Γ 262: 33
 Γ 303: 28
 Γ 418: 26
 Δ 69: 26
 Δ 116: 174
 Δ 317: 27
 Δ 349: 27
 Δ 411: 27
 Δ 469: 32
 E 99: 32
 E 106: 26
 E 375: 27
 E 415: 26
 E 652: 33
 E 719: 27
 E 767: 27
 E 814: 28
 E 825: 27
 E 888: 27
 Z 116: 28
 Z 144: 33
 Z 263: 27
 Z 520: 28
 H 16: 32
 H 47: 27
 H 107: 26
 H 112: 26
 H 347: 29
 Θ 112: 27
 Θ 198: 26
 Θ 216: 26
 Θ 356: 26
 Θ 442: 28
 I 109: 33
 I 623: 28
 I 711: 26
 K 382: 27
 Λ 238: 26
 Λ 599: 27
 Λ 697: 23
 M 68: 26
 M 230: 27
 M 370: 28
 N 33: 32
 N 40: 26
 N 76: 28
 N 174: 33
 N 254: 28
 N 316: 26
 N 587: 32
 Ξ 2: 26
 Ξ 222: 27
 O 48: 26
 O 244: 27
 O 581: 32
 O 674: 33
 Π 341: 32
 Π 612: 33
 P 673: 28
 P 719: 179
 Σ 253: 26
 T 295: 28
 Y 177: 27
 Y 292: 28
 Φ 152: 33

- Ψ 2: 24
 Ψ 663: 33
 Ω 180: 28
 Ω 285: 167
 Ω 668: 27
 Ω 777: 28
Odyseja:
 α 367: 29
 α 388: 28
 β 267: 26
 β 283: 33
 β 590: 59
 γ 36: 28
 γ 181: 26
 γ 248: 26
 γ 371: 28
 γ 385: 29
 γ 482: 28
 δ 155: 28
 δ 630: 28
 δ 648: 28
 δ 657: 28
 δ 715: 28
 δ 845: 32
 ε 148: 28
 ζ 101: 29
 ζ 186: 28
 ζ 251: 29
 η 89: 23
 ι 62: 32
 κ 80: 32
 ν 16: 26
 ο 166: 28
 π 345: 29
 π 406: 26
 ρ 147: 26
 υ 102: 29
 υ 244: 26
 υ 387: 33
 χ 376: 179
 ω 425: 26
- Horacy 31, przyp. 23
 I 7: 37, przyp. 36
 I 7, 1–2: 37, przyp. 36
- I 28: 37, przyp. 36
 IV 7: 37, przyp. 36
 IV 7, 1–2: 37, przyp. 36
- Ibykos (*PMGF*) 22, przyp. 2; 42; 65–68
 S 151: 66 n.; 68
 S 151, str. 4: 50, przyp. 91
 S 151, ep. 4: 67
 S 151, 12: 68
 S 151, 14–22: 66
 S 151, 24: 42; 68
 S 151, 27: 68
 283, 1: 68
 285, 1–2: 68
 285, 3: 64, przyp. 162; 68
 286, 1–7: 67
 286, 9: 68
 286, 11: 68
 303(a), 3: 68
 310, 1: 68
 310, 2: 68
 315, 2: 68; 120, przyp. 248; 127, przyp. 1
- Kallimach (Pfeiffer)
 228: 65, przyp. 163
 228, 43: 65, przyp. 163
- Kratinos (*PCG IV*) 42; 89
 fr. 360: 86
- Pindar (S.–M.) 17; 21, przyp. 1; 31, przyp. 23;
 53; 63; 90; 94–96; 100; 102; 117; 119; 122–
 126; 150, przyp. 81; 151, przyp. 86; 155;
 159–161; 177, przyp. 225; 182; 211
- Olymp.:*
 III, str. 1: 91
 III, str. 2: 92
 III, str. 3: 91
 III, ep. 4: 111
 VI, str. 1: 91
 VI, str. 4: 91
 VI, str. 6: 91
 VI, ep. 1: 91
 VI, ep. 4: 91
 VI, ep. 5: 91

- VI, ep. 6: 90, przyp. 59
 VI 15: 185
 VII, str. 1: 91
 VII, str. 4: 91
 VII, str. 6: 90, przyp. 59
 VII, ep. 2: 90
 VII, ep. 3: 91
 VII, ep. 6: 161, przyp. 139
 VII 39: 194
 VIII, str. 1: 160
 VIII, str. 3: 91
 VIII, ep. 2: 90 i przyp. 62
 VIII, ep. 4: 90
 VIII, ep. 5: 90
 VIII 5–6: 97
 IX 65: 179
 XI, ep. 2: 90
 XII, str. 2: 92; 160
 XII, str. 6: 91
 XII, ep. 2: 90, przyp. 59
 XII, ep. 4: 91
 XIII: 164
 XIII, ep. 6: 161, przyp. 139
Pyth.:
 I, str. A': 103
 I, str. 1: 90
 I, str. 2: 124
 I, str. 3: 61
 I, str. 6: 90 n.; 161
 I, str. 6 G.: 152, przyp. 91
 I, ep. 1: 90, przyp. 58
 I, ep. 2: 90
 I, ep. 3: 182
 I, ep. 4: 91
 I, ep. 4 G.: 152, przyp. 91
 I, ep. 5: 160
 I, ep. 8: 90
 I, ep. 9: 160 n.
 I 92: 63
 III, str. 3: 91
 III, str. 4: 124
 III, str. 5: 160
 III, ep. 3: 160
 III, ep. 7: 91
 IV, ep. 4: 91
 IV, ep. 5: 124; 161
 IX, str. 3: 91
 IX, str. 4: 91; 124
 IX, str. 5 G.: 152, przyp. 91
 IX, str. 6: 90, przyp. 61
 IX, str. 7: 91
 IX, ep. 2: 90, przyp. 58
 IX, ep. 3: 160
 IX, ep. 3 G.: 152, przyp. 91
 IX, ep. 5: 160
 IX 2: 58 n.
 XII 1: 91
 XII 2: 91
 XII 3: 91
 XII 4: 91
 XII 5: 91
 XII 6: 91
Nem.:
 I, str. 6: 97
 I, ep. 1–4: 104, przyp. 151
 V, str. 2: 90, przyp. 57
 V, ep. 1: 91
 V, ep. 3: 91
 V, ep. 4: 92; 160
 V, ep. 5: 92
 VIII, str. 1: 90; 192
 VIII, ep. 1: 91
 VIII, ep. 3: 160; 161, przyp. 139
 IX 1: 90, przyp. 57
 X, str. 1: 108 n.
 X, str. 2: 91
 X, ep. 1: 159 n.
 X, ep. 3: 90, przyp. 57
 X, ep. 5: 91
 XI, str. 1: 160
 XI, ep. 1: 90, przyp. 57
 XI, ep. 2: 160
 XI, ep. 3: 91
Isth.:
 I, str. 5: 91
 I, ep. 1: 111
 I, ep. 2: 90, przyp. 60; 159, przyp. 131
 I, ep. 3: 91
 I, ep. 5: 91
 II, str. 1: 91

- II, str. 3: 90, przyp. 60
 III + IV, str. 2: 160
 III + IV, ep. 1: 91
 III + IV, ep. 2: 90, przyp. 60
 III + IV, ep. 5: 91
 III + IV, ep. 7: 91
 VI, str. 6: 90, przyp. 60
 VI, str. 7: 182
 VI, str. 8: 160
Pae. II 25: 179
 fr. 30, 1: 39, przyp. 44; 85
 fr. 34: 86
 fr. 35: 85
- Platon 59; 75; 78 n.; 96; 119
Phdr. 243a, 8 – 243b, 1: 57, przyp. 128
Res publ. 400b, 4 n.: 76 i przyp. 1
- Platon (komediopisarz; *PCG* VII)
 fr. 96: 86
- Plotius Sacerdos (*GL* VI) 92 n.; 108
 s. 545, 11: 92 n.
- Plutarch 71
Num. 20, 6, 1–5: 201
Num. 20, 6, 5: 152
- Proklos (Kroll)
 in *Remp.* I, s. 61, 3–5: 76 n.
 in *Remp.* I, s. 61, 7 n.: 78
- Pseudo-Plutarch (Ziegler)
 1132d: 50, przyp. 95
 1134e: 49 n.
 1140f, 10: 35 n.
 1140f–1141a: 50, przyp. 88
- Safona (V.) 24, przyp. 10; 30; 31, przyp. 23;
 34; 48 n.; 120
 44: 24, przyp. 10
 111: 48 n.
 124: 87
 141, 5: 48
 168C: 48 n.; 120
- Schol. A in Hephaest. (Consbr.)
 s. 110, 7–8: 76, przyp. 3
 s. 145, 9: 63, przyp. 158
 s. 146, 1 nn.: 63, przyp. 158
 s. 157, 7 n.: 85
- Schol. B in Hephaest. (Consbr.)
 s. 293, 2: 78, przyp. 11
 s. 293, 6–8: 78, przyp. 11
 s. 299, 3 n.: 76, przyp. 3
 s. 299, 8: 76, przyp. 3
- Schol. in Callim. *Aetia* (Pfeiffer)
 fr. 2a, 27–28: 157
- Schol. in Hes. *Theog.* (di Gregorio)
 116c1, 13: 170, przyp. 188; 171
- Schol. metr. vet. in Pind. (Tessier) 14,
 przyp. 6; 90–92; 96; 119; 126, przyp. 271;
 159 n.
 in *Olymp.* III, str. 1: 91
 III, str. 2: 92
 III, str. 3: 91
 IV, str. 4: 63, przyp. 158
 VI, str. 1: 91
 VI, str. 4: 91
 VI, str. 6: 91
 VI, ep. 1: 91
 VI, ep. 4: 91
 VI, ep. 5: 91
 VI, ep. 6: 90, przyp. 59
 VII, str. 1: 91
 VII, str. 4: 91
 VII, str. 6: 90, przyp. 59
 VII, ep. 2: 90
 VII, ep. 3: 91
 VIII, str. 1: 160
 VIII, str. 3: 91
 VIII, ep. 2: 90 i przyp. 62
 VIII, ep. 4: 90
 VIII, ep. 5: 90
 XI, ep. 2: 90
 XII, str. 2: 92; 160
 XII, str. 6: 91

- XII, ep. 2: 90, przyp. 59
 XII, ep. 4: 91
 in *Pyth.* I, str. 1: 90
 I, str. 6: 90 n.
 I, ep. 1: 90, przyp. 58
 I, ep. 2: 90
 I, ep. 4: 91
 I, ep. 5: 160
 I, ep. 8: 90
 I, ep. 9: 160
 III, str. 3: 91
 III, str. 5: 160
 III, ep. 3: 160
 III, ep. 7: 91
 IV, ep. 4: 91
 IX, str. 3: 91
 IX, str. 4: 91
 IX, str. 6: 90, przyp. 61
 IX, str. 7: 91
 IX, ep. 2: 90, przyp. 58
 IX, ep. 3: 160
 IX, ep. 5: 160
 XII 1: 91
 XII 2: 91
 XII 3: 91
 XII 4: 91
 XII 5: 91
 XII 6: 91
 in *Nem.* V, str. 2: 90, przyp. 57
 V, ep. 1: 91
 V, ep. 3: 91
 V, ep. 4: 92; 160
 V, ep. 5: 92
 VIII, str. 1: 90
 VIII, ep. 1: 91
 VIII, ep. 3: 160
 IX 1: 90, przyp. 57
 X, str. 2: 91
 X, ep. 1: 160
 X, ep. 3: 90, przyp. 57
 X, ep. 5: 91
 X, ep. 11: 63, przyp. 158
 XI, str. 1: 160
 XI, ep. 1: 90, przyp. 57
 XI, ep. 2: 160
 XI, ep. 3: 91
 in *Isth.* I, str. 5: 91
 I, ep. 2: 90, przyp. 60; 159, przyp. 131
 I, ep. 3: 91
 I, ep. 5: 91
 II, str. 1: 91
 II, str. 3: 90, przyp. 60
 III + IV, str. 2: 160
 III + IV, ep. 1: 91
 III + IV, ep. 2: 90, przyp. 60
 III + IV, ep. 5: 91
 III + IV, ep. 7: 91
 VI, str. 6: 90, przyp. 60
 VI, str. 8: 160

 Schol. vet. in Aristoph. *Nub.* (Holwerda)
 77–79: 92
 651a, 1–3: 77
 651b, 1 n.: 77
 651b, 2 – 651b α. 6: 77
 651c, 1 – 651d, 1: 78
 651d, 1–3: 77; 79
 651d, 3–4: 77

 Schol. vet. in Pind. (Drachmann)
 in *Olymp.* XIII 4c, 3: 157

 Serwiusz (*GL IV*)
 s. 459, 19: 58
 s. 461, 7–9: 82, przyp. 37

 Sofokles
Aj. 193: 59
Ant. 171: 179
 582: 65, przyp. 163
El. 512: 59
OC 511 ~ 523: 153
OT 267: 179
 1097/1109: 59
 1234: 179
 1333/1353: 59
Phil. 312: 179
Tr. 770–771: 174
 827–828/837–838: 59
 960 ~ 969: 153

- Stezychor (*PMGF*) 17; 21; 22, przyp. 2; 29 n.;
 44; 46, przyp. 78; 49–65; 82, przyp. 37; 110,
 przyp. 184; 120; 123–127; 150; 155; 166,
 przyp. 168
Athla 51, przyp. 96
Eriph. 60 n.; 64
 str. 2: 124
 str. 4: 65; 120
 ep. 2: 65; 120
 ep. 4: 56, przyp. 124
 S 148, col. i, 2–5: 60
 S 148, col. i, 6–9: 60
 S 148, col. ii, 4–7: 60
 S 148, col. ii, 8–9: 60
Ger. 51 n.
 S 7, 2: 52, przyp. 101
 S 7, 3–5: 52, przyp. 102
 S 11, 4: 51, przyp. 100
 S 11, 9–12: 52
 S 11, 11–12: 52, przyp. 102
 S 13, 6: 52, przyp. 102
 S 15, col. ii, 5–13: 51
 S 15, col. ii, 14–17: 52
 S 21, 5: 52, przyp. 102
Hel. 57; 109
 187: 57
 187, 1: 64 n.
Il. pers. 54–56; 63
 str. 1: 64; 124
 str. 3: 50, przyp. 91; 123, przyp. 258
 str. 6: 65
 str. 7: 58, przyp. 133; 64, przyp. 161
 ep. 6: 65
 ep. 6–7: 120, przyp. 245
 ep. 10: 64; 124
 S 88, fr. 1, col. i, 15: 56, przyp. 124
 S 88, fr. 1, col. ii, 5–14: 55 n.
 S 88, fr. 1, col. ii, 10: 55, przyp. 123; 64
 S 88, fr. 1, col. ii, 10–11: 56, przyp. 123
 S 88, fr. 1, col. ii, 17: 54, przyp. 115
 S 89, 1–4: 54, przyp. 116
 S 89, 2: 54, przyp. 116
 S 89, 4: 56, przyp. 124
 S 89, 5–12: 54 n.
 S 89, 7: 54, przyp. 115
 S 94: 55, przyp. 120
 S 103, 6: 55, przyp. 119; 56, przyp. 124
 S 103, 9: 54, przyp. 115; 55, przyp. 122
 S 105, 9: 55, przyp. 118
 S 105, 14: 55, przyp. 123
 S 107: 55, przyp. 121
 S 107, fr. 19, 4: 55, przyp. 123
 ‘*Nost.*’ 59 n.
 str. 4: 64
 209, col. i, 1–8: 60
 209, col. i, 9: 59
Orest. 56; 109
 210: 56
 210, 2: 64
 210 ~ 212: 56; 109
 211: 56; 109
 211, 2: 46, przyp. 78; 152, przyp. 91; 153,
 przyp. 98
 217: 109
 219: 109
Palin. 57–59
 192: 57; 59
 192, 2: 55, przyp. 117; 57–59; 64, przyp.
 161
Suoth. 51, przyp. 96; 53
 222, col. i, 2–8: 53
 222, col. ii, 1–7: 53
 ‘*Theb.*’ 61–64; 108; 123, przyp. 258
 str. 2: 120, przyp. 248
 ep. 7: 56, przyp. 124; 61
 222(b), 204–210: 62
 222(b), 211–217: 62
 222(b), 212: 127, przyp. 1
 222(b), 215: 63
 222(b), 220: 64
 222(b), 222: 64; 127, przyp. 2
inc. loc. 51, przyp. 96; 54
 223, 4: 57, przyp. 126; 165
 232, 2: 65; 120, przyp. 248
 244, 1: 64

 Stobajos
Flor. 4, 14, 3, 2–18: 201
Flor. 4, 14, 3, 18: 152

Strabon

3, 2, 11, 12–13: 52, przyp. 102

Symonides (*PMG*) 21; 70–73; 100; 102; 127;
166

515: 72; 120, przyp. 248

520, 1: 71

520, 3: 72 n.; 120; 127, przyp. 1

531, 3: 71

531, 8: 72; 127, przyp. 2

542, 1: 72 n.; 120, przyp. 248

567, 5: 71

571: 71 n.

581: 70 n.; 108

581, 1: 73; 127, przyp. 2

581, 4: 57 n.

581, 5–6: 72; 120

581, 5–7: 72

581, 6–7: 73

584: 72

584, 4: 120, przyp. 248

593: 71

Teokryt

epigr. 20, 2: 41 n.

epigr. 20, 3: 42

Terentianus Maurus (*GL VI*)

1359 n.: 76, przyp. 3

1365 n.: 76, przyp. 3

1368 n.: 76, przyp. 3

Terpander (*PMG*) 50

697: 50

Thaletas 50

Indeks autorów współczesnych

- Ancher Gilbert – Meillier Claude 61, przyp. 140; 62, przyp. 151
- Anderson Warren 76, przyp. 1
- Barrett William Spencer 49, przyp. 86; 51, przyp. 100; 52, przyp. 104; 133–143; 150, przyp. 81; 176; 179; 184; 187; 195; 197; 202
- Bartol Krystyna 36, przyp. 31 i 33; 50, przyp. 88; 76, przyp. 1
- Bergk Theodor 42; 58; 70; 71, przyp. 175; 206; 208
- Blass Friedrich 78; 96–99; 102; 118; 121; 126; 130, przyp. 13; 131, przyp. 15–16; 132, przyp. 18, 20 i 23–24; 133, przyp. 25–26; 137, przyp. 50; 140, przyp. 62; 150, przyp. 84; 153 n.; 156–158; 163; 166; 169; 171–175; 177 i przyp. 225; 178; 180–182; 184 n.; 187; 189 n.; 192–195; 197; 199–202; 206; 208; 211 (zob. też Blass Friedrich – Suess Wilhelm)
- Blass Friedrich – Suess Wilhelm 158; 169; 171; 173–175; 177 n.; 181; 189 n.; 192; 195; 208
- Boeckh August 95; 97, przyp. 105; 121
- Bowra Cecil Maurice 48; 151, przyp. 86
- Burnett Anne 169, przyp. 185
- Campbell David A. 57 n.; 71, przyp. 175; 157; 203
- Cataudella Quintino 163
- Christ Wilhelm 158, przyp. 124; 200, przyp. 278
- Consbruch Max 87 n.
- Dale Amy Marjorie 21, przyp. 2; 41, przyp. 54; 42; 68; 103–108; 123, przyp. 259; 153 n.
- Danielewicz Jerzy 44 n.; 51, przyp. 97 i 100; 52, przyp. 102; 53; 57; 62, przyp. 151; 67 n.; 104, przyp. 147; 105, przyp. 158; 120
- Davies Malcolm 45; 47; 52, przyp. 103; 53, przyp. 106; 54, przyp. 114; 57, przyp. 126; 58
- Devine Andrew M. – Stephens Laurence 10, przyp. 3; 136, przyp. 41; 137 n.; 141
- Ebert Joachim 163
- Edmonds John Maxwell 157; 161, przyp. 137; 178; 181; 189 n.; 195
- Festa Nicola 157 n.; 163; 166; 169; 171–175; 177 n.; 181; 189 n.; 195; 206

- Fleming Thomas 155, przyp. 122
- Fraenkel Eduard 101 n.; 109; 121; 124, przyp. 266; 153; 171
- Fränkel Hermann 25, przyp. 16
- Friedländer Paul 98, przyp. 111; 99–101; 118; 121
- Führer Rudolf 51, przyp. 97–98; 52, przyp. 101–102 i 104; 53, przyp. 105; 54, przyp. 113 i 115; 55, przyp. 121 i 123; 56, przyp. 124
- Gargiulo Tristano 172, przyp. 201
- Gentili Bruno 14, przyp. 5; 25; 29–32; 34; 44 n.; 46, przyp. 76; 49, przyp. 85; 58 i przyp. 132; 61; 63; 65, przyp. 163; 66–68; 70, przyp. 173; 79; 93; 108 n.; 110, przyp. 184; 118 n.; 121; 123; 126; 128; 148; 153 n.; 155, przyp. 122; 169; 171 n.; 173, przyp. 213; 177; 182; 200; 210 n. (zob. też Gentili Bruno – Lomiento Liana)
- Gentili Bruno – Lomiento Liana 16, przyp. 15; 21, przyp. 2; 25, przyp. 13; 45, przyp. 71; 51, przyp. 98; 53; 57, przyp. 126; 58, przyp. 134; 61, przyp. 143; 66; 86, przyp. 44; 119, przyp. 240; 122 n.; 123, przyp. 261; 137 n.; 148; 152, przyp. 91; 153 n.; 159; 160, przyp. 133 n.; 161; 163–166; 173; 177; 185; 192, przyp. 258; 198, przyp. 273; 202
- Giannini Pietro 25, przyp. 14–15; 31 n.; 152, przyp. 91; 153
- Gostoli Antonietta 50 i przyp. 88, 95; 67
- Haslam Michael W. 15, przyp. 8; 51, przyp. 98; 52, przyp. 101–102 i 104; 53, przyp. 107–108; 54, przyp. 113; 55, przyp. 118 i 122–123; 56, przyp. 125; 57 n.; 59, przyp. 138; 60, przyp. 139; 61; 63; 109; 110, przyp. 184
- Headlam Walter 163; 167, przyp. 172; 173, przyp. 214; 181
- Hermann Gottfried 50, przyp. 92; 94 n.; 121; 151
- Herwerden H. 163; 169, przyp. 181
- Holwerda Douwe 78
- Housman Alfred Edward 158, przyp. 124; 163; 167 i przyp. 173; 170; 172; 173, przyp. 214–215; 174; 177; 190; 197
- Irigoin Jean 15, przyp. 9; 16, przyp. 13; 109–118; 121; 129, przyp. 7; 153; 157 n.; 161; 162, przyp. 140; 163; 164, przyp. 161; 166; 169; 171–175; 177–179; 181 i przyp. 235; 184 n.; 187; 189; 195; 197; 200; 202 n.; 208; 210
- Itsumi Kiichiro 39, przyp. 43
- Jebb Richard 140, przyp. 62; 157; 159; 163; 164, przyp. 159; 166 n.; 169; 171–175; 177 i przyp. 222; 178; 180 i przyp. 234; 181 n.; 184 n.; 187; 189 n.; 192; 193 i przyp. 261; 194 n.; 197; 200 i przyp. 277; 206
- Jurenka Hugo 156–158; 163; 164, przyp. 159; 166; 169; 171–175; 177; 180; 189; 195
- Kenyon Frederic 150; 153; 156; 158 n.; 163; 164, przyp. 164; 166 n.; 169; 171; 173–175; 177; 180; 184 n.; 187; 189, przyp. 249; 193 i przyp. 261; 194 n.; 197–199; 206
- Kolář Antonín 164, przyp. 159
- Korzeniewski Dietmar 117, przyp. 229; 119, przyp. 241
- Koster Willem J.W. 78 i przyp. 16; 79; 87, przyp. 44; 123, przyp. 259; 163 n.; 165, przyp. 167; 198, przyp. 273

- Lenchantin De Gubernatis Massimo – Fabiano Gianfranco 78 n.
- Leo Friedrich 98 n.
- Lobel Edgar 49; 51, przyp. 97; 53, przyp. 105; 54, przyp. 113; 59, przyp. 138; 60, przyp. 139; 204 n.
- Ludwich Arthur 163; 167, przyp. 173; 170; 173, przyp. 211; 177; 189
- Maas Paul 12 n.; 15; 16, przyp. 14; 19; 41; 46; 63; 103–109; 110, przyp. 187; 121 n.; 130–133; 137 n.; 140, przyp. 64; 141–143; 154; 157–159; 163; 171; 178, przyp. 230; 190; 202
- Maehler Herwig 11; 108, przyp. 177; 112; 114; 116; 118; 130, przyp. 13; 137, przyp. 50; 138; 150; 157 n.; 162, przyp. 141; 163; 165, przyp. 167; 166 n.; 169; 171–175; 177; 179; 181; 184 n.; 187; 189 n.; 195; 197 n.; 200; 202–204; 207 n.; 210 n. (zob. też Snell Bruno – Maehler Herwig)
- Mancuso Umberto 189, przyp. 251
- Marshall C.W. 174
- Martinelli Maria Chiara 21, przyp. 2; 136
- Masqueray Paul 96; 109; 118; 121
- Merkelbach Reinhold 59, przyp. 138
- Nagy Gregory 30–34; 110, przyp. 183; 119–121; 155, przyp. 122
- Neubourg Leo 22, przyp. 4
- Neue Christian 206; 208
- Ophuijsen Johannes M. 35, przyp. 30
- Page Denys 45; 47; 51, przyp. 98–99; 52, przyp. 102–104; 54, przyp. 113 i 115–116; 55, przyp. 118 i 122–123; 56, przyp. 124; 57, przyp. 126; 58; 60, przyp. 139; 69 n.; 71, przyp. 175; 72; 193
- Palumbo Stracca Bruna M. 14, przyp. 5; 35, przyp. 30; 39, przyp. 41; 42; 61; 63; 86, przyp. 44; 87 n.; 108; 109, przyp. 178; 110, przyp. 184
- Parker Laetitia 15, przyp. 8; 81, przyp. 34; 82, przyp. 36; 84, przyp. 40; 106–108; 110, przyp. 184; 115; 117; 122 n.; 136; 137, przyp. 46; 138; 141; 147, przyp. 77; 153 n.; 159–161; 163; 175; 182; 185, przyp. 243; 187
- Parry Milman 25; 31
- Parsons Peter J. 62, przyp. 151; 63
- Pavese Carlo Odo 49 n.; 52, przyp. 101–102; 53; 61; 63; 105; 108 n.
- Pighi Giovanni Battista 163; 169; 187
- Platt Arthur 150; 158, przyp. 124; 163; 167 i przyp. 172; 169, przyp. 181; 170; 172; 177; 199
- Pretagostini Roberto 61; 79
- Pucci Pietro 81, przyp. 35
- Raalte Marlein 21, przyp. 2 (zob. też Sicking Christiaan M.J. – Raalte Marlein)
- Radermacher Ludwig 78
- Raven David Sebastian 106
- Richards Herbert 167, przyp. 172; 169 n.; 173, przyp. 214

- Romero Fernando García 117, przyp. 229
- Roszbach August – Westphal Rudolf 95 n.; 103; 121
- Rossi Luigi Enrico 16, przyp. 15; 35, przyp. 30; 41, przyp. 53
- Rupprecht Karl 65, przyp. 163
- Sądejowa Helena 65, przyp. 163; 209, przyp. 1
- Schade Gerson 53, przyp. 105
- Schroeder Otto 98 n.; 111, przyp. 188; 116; 121; 126
- Sicking Christiaan M.J. – Raalte Marlein 105; 209, przyp. 1
- Slings Simon Roelof 41, przyp. 49
- Snell Bruno 44; 53, przyp. 105; 63; 66–68; 107; 108, przyp. 177; 112; 114; 116; 118; 137, przyp. 50; 138; 141; 150; 157 n.; 161, przyp. 137; 163; 166; 169; 170, przyp. 192; 171–175; 177; 179; 181; 184 n.; 187; 189 n.; 195; 197; 200 n.; 203–208; 210 n. (zob. też Snell Bruno – Maehler Herwig)
- Snell Bruno – Maehler Herwig 90, przyp. 55; 97, przyp. 105; 103, przyp. 144; 104, przyp. 151; 107, przyp. 167; 138, przyp. 56; 150, przyp. 79; 163; 164, przyp. 160; 169; 171–173; 179; 195; 197; 211
- Steffen Wiktor 169, przyp. 181; 170, przyp. 192
- Suess Wilhelm, zob. Blass Friedrich – Suess Wilhelm
- Szczepaniak Anna 16, przyp. 12; 35, przyp. 30; 39, przyp. 44; 89, przyp. 53
- Taccone Angelo 157 n.; 163; 166; 169; 171–175; 177; 181; 189 n.; 195; 206; 208
- Tessier Andrea 91, przyp. 64
- Tsitsibakou-Vasalos Evanthia 62, przyp. 151
- Turyn Aleksander 170, przyp. 190; 190
- Tyrell Robert Yelverton 171 n.
- Verdenius Willem Jacob 172
- Walker Richard Johnson 170–172
- West Martin L. 14, przyp. 5; 16; 22 i przyp. 5; 23–25; 31; 34 n.; 36, przyp. 33; 37, przyp. 36; 39–41; 42, przyp. 60; 44 i przyp. 66; 45; 46, przyp. 77–78; 50, przyp. 94; 51, przyp. 95; 52, przyp. 102; 53; 54, przyp. 113 i 115–116; 55, przyp. 118–123; 56, przyp. 124; 57 i przyp. 126; 58, przyp. 136; 61; 66–68; 68, przyp. 169; 69–72; 82, przyp. 37; 86, przyp. 44; 106; 108; 116; 122 n.; 136; 153 n.; 161, przyp. 138
- Westphal Rudolf 88 (zob. też Roszbach August – Westphal Rudolf)
- White John Williams 80, przyp. 30; 81, przyp. 33 i 35; 84, przyp. 38; 96, przyp. 100; 123, przyp. 259; 150, przyp. 80
- Wilamowitz Ulrich 49, przyp. 85; 65, przyp. 163; 79; 93; 98; 153 n.; 161, przyp. 139; 163; 169; 171–173; 173, przyp. 215; 174; 177 i przyp. 226; 190; 202; 209
- Willett Steven J. 155, przyp. 122
- Willink Charles William 59; 79
- Zieliński Tadeusz 178, przyp. 229
- Zuntz Günther 109, przyp. 178; 126

Anna Szczepaniak

Bacchylides' dactylo-epitrites against the background of early Greek colometry

Summary

Dactylo-epitrites constitute one of the main metres found in Stesichorus, Pindar or Bacchylides. The term “dactylo-epitrites” is not of an ancient origin, nor is it the only one suggested by modern scholars. In addition to it, we can also find such names as “Doric metres”, “Chalcidian metres”, “dactylo-trochaic” and “anapaesto-iambic”, $\kappa\alpha\tau' \acute{\epsilon}\nu\omicron\pi\lambda\iota\omicron\nu \epsilon\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$ or $\kappa\alpha\tau' \acute{\epsilon}\nu\omicron\pi\lambda\iota\omicron\nu$ -*epitriti*. Each of these terms provides us with some information on the presupposed nature, provenance or the general character of the metre under discussion. Only two of them, however, have gained considerable attention and seem to be well established. These are: “dactylo-epitrites” (the term used in this book but not without serious reservations) and $\kappa\alpha\tau' \acute{\epsilon}\nu\omicron\pi\lambda\iota\omicron\nu$ -*epitriti*.

The compound term “dactylo-epitrites” suggests that we are dealing with a metre composed of dactyls and the so-called epitrites, that is (as they are usually interpreted) trochaic or iambic metra whose rhythm is slightly heavier and slower than those of trochees and iambics found, for instance, in aeolic structures. The slower movement of the epitrites is caused by the rarer admission of a resolution and a predominance of heavy syllables in places of an *anceps* element (long *anceps*). The first component of the compound term “dactylo-” denotes such sequences as $- \cup \cup - \cup \cup -$, $- \cup \cup - \cup \cup - -$, $- - \cup \cup - \cup \cup -$ or $- - \cup \cup - \cup \cup - -$. The last two of the “dactylic” examples are, however, rising, not, as we might expect, falling. Are we therefore really dealing with dactyls here? Various answers have been given to this question.

Hermann, a pioneer of the modern dactylo-epitrite interpretation, analysed such rising rhythms as caused by an anacrusis. He also neglected the possibility of analysing epitrites as trochaics or iambics – the metra, in which long *anceps*, as opposed to epitrites, is not necessary. The concept of an anacrusis was held by Boeckh who, however, did not object to interpreting sequences like $- \cup - - - \cup - -$ as trochaic. These may also be preceded by an anacrusis as, e.g., in $- - \cup - - - \cup - - - \cup -$. Boeckh's interpretation found its followers in Rossbach and Westphal, who also used the term “dactylo-epitrites” for the first time. Thus, despite the fact that the term “dactylo-epitrites” generally flows from Hermann's observations on the nature of the metre, the second component, “epitrites”, did not retain the status of metra different from trochaics. The first modern scholar I have found who completely abandoned the concept of an anacrusis and started interpreting the rising epitrites as slightly heavier iambics and the rising “dactylo” sequences as anapaests is Masqueray. At the same time, Blass

advanced a completely different theory, restoring, as he declared, the one and only proper ancient analysis. Following the testimonies preserved in Plato and Aristophanes, as well as some of the metrical analyses in scholia on Pindar's epinicians, he termed the metre under discussion *κατ' ἐνόπλιον εἶδος* pointing to ionic and choriambic metra as their real components. According to Blass, the ostensible trochaic or iambic metra originate as a result of a lengthening of one of the short elements in ionic metra. Soon after Fraenkel revived the dactylo-trochaic interpretation objecting, however, to the concept of an anacrusis. The results of detailed analyses led him to the conclusion that besides dactylic metra of a falling rhythm and besides anapaests, we can find in early Greek lyric a class of rising dactyls (in which the first element, as opposed to an anacrusis, constitutes an inseparable whole with what follows). Analogically, in addition to the ascending class of dactyls, rising trochaics also appear (the seeming iambics). An interesting response to the disagreement amongst scholars is a notational system proposed by Maas. This system allows us to analyse dactylo-epitrites within the two main units $- \cup -$ (*e* symbol) and $- \cup \cup - \cup \cup -$ (*D* symbol) (less often $- \cup \cup -$ noted *d*¹ and $\cup \cup -$ noted *d*²) usually linked or separated (depending on the term chosen) by an *anceps* (most often long). An *anceps* may also precede the first or follow the last unit of the period. Although intended merely as a method of short description of the metre, with no pretence to indicating the real historical units of composition, Maas' notational system was not only modified by many metricians but also sometimes treated as the poet's genuine method of composing. Despite the predominance of Maas' notational system in modern analyses, many of the previous concepts have not lost their popularity – e.g., Irigoín adopted the main concepts of Masqueray's analysis, while Gentili agreed with some of Blass's hypotheses pointing to barely ostensible dactylic or anapaestic character of such units as $- \cup \cup - \cup \cup -$ or $- - \cup \cup - \cup \cup -$, which are better regarded as cola *κατ' ἐνόπλιον*. The term *κατ' ἐνόπλιον-epitriti* indicates, however, that the Italian scholar considers sequences like $- \cup - - - \cup - -$ or $- - \cup - - - \cup - - - \cup -$ as trochaic and iambic, not as ionic. At first Gentili also objected to dividing *κατ' ἐνόπλιον* cola into ionics and choriambic, but his opinion changed over time, probably due to more careful analyses of Pindar's metres and the need to indicate the precise conditions in which a metrical licence may take place.

The preceding is a broad outline of modern analyses of the metre. The diversity of these interpretations raises questions, like the one about the ancient testimonies to the nature of what we call today "dactylo-epitrites" or the preserved ancient analyses of the poems and lyric passages in the metre. Do those testimonies also vary on this point or is Blass right in stating: „Et est haec constans veterum doctrina, non dactylos ibi esse neque anapaestos, sed choriambos atque ionicos" (Blass 1898: XXIX)? In my opinion, there is no doubt that the allegedly one and only iono-choriambic interpretation is in fact only one amongst many others. The testimonies to the rhythms *κατ' ἐνόπλιον* found in Plato's *Republic* or Aristophanes' *Clouds*, so important to Blass's theory, perhaps should not be treated seriously and at any rate in ancient scholia were already susceptible to various interpretations. Heliodor's metrical analyses of some of Aristophanes' lyric passages are rather in favour of Irigoín's dactylo-trochaic and anapaesto-iambic interpretation. The same seems to be true for Hephaestion's *Enchiridion*, where some definitively dactylo-epitrite constructions are termed *ἄσυνάρτητα ἐπισύνθετα*, i.e., sequences in which dactylic or anapaestic cola are joined with trochaic or iambic ones. There are of course also iono-choriambic analyses – especially in *scholia vetera* on Pindar's epinicians. On the other hand, Plotius Sacerdos provides us with a kind of early

Maas' notation when he says that an enoplian is built up from a syllable + dactylic penthemimeres + syllable ($\times D \times$ in Maas' *D/e* symbols). The only hypotheses which we do not find in ancient sources is Hermann's concept of an anacrusis and Fraenkel's class of rising dactyls.

We may have doubts as to whether any of the theories advanced by either ancient or modern scholars will ever unanimously reach the status of the proper and genuine one. However, undoubtedly each of the interpretations, along with its pros and cons, influences modern editions of the poets' poems (and perhaps interpretations affected ancient editions as well). This is especially true for the so-called free respensions.

By the term "free respensions" we designate those places in the poem, where the strophic respension is not precise, i.e., when the metre of one strophe differs from the metre of another. The simplest example of the free respension in dactylo-epitrites is the alternation $\cup \sim -$ in an *anceps* element. Terming this phenomenon "metrical anomaly" may seem surprising as it is an inherent characteristic of an *anceps* to receive either light or heavy syllables. Nevertheless, an *anceps* in dactylo-epitrites, as has already been stated, tends to be filled rather with a heavy syllable than with a light one. That is why we may observe an inclination towards correcting the short *ancipitia* (i.e., *ancipitia* filled with light syllables) and changing them into heavy ones. A different example of equating the length of an *anceps* can be found in Bacchyl. 19, where short *ancipitia* prevail. Yet, there are also some examples of long *ancipitia*, one of which is emended in each of the Bacchylides' editions (except for the first). Thus, the procedure is opposite to what we can find in strictly dactylo-epitrite constructions. It is interesting to note that Hermann's concepts are still so vital. Although I do not know of any contemporary scholar who would claim that epitrites are of a nature different from trochaics (or iambics – though these seem to have a weaker status), no one objects to such dispensable emendations in Bacchylides' poems.

This is, of course, only the first type of free respension in dactylo-epitrites (the least objectionable – as it would seem). There are also other, true or only alleged, anomalies, e.g., a resolution of a *longum*, a contraction of a *biceps* or a correspondence of a shorter to a longer form of a colon. The last example includes cases when an extra *anceps* occurs or when an *anceps* is missing. The most interesting of the anomalies are, however, those which seem to admit the equivalence of the four-element metra and thus to support the iono-choriambic interpretation.

The problem of metrical licences is naturally only one of the many aspects concerning the nature of dactylo-epitrite metres described in this book. I have chosen it here as a particularly interesting example of how the detailed observation of the rules governing the metrical structure, and even the smallest exceptions to those rules, affect our search for an answer, and how, on the other hand, the interpretations chosen may influence the editions of the poets' poems by altering or eliminating everything that is not in accordance with the preferred analysis.

Anna Szczepaniak

Dattilo-epitriti di Bacchilide nel contesto della prima colometria greca

Sommario

I dattilo-epitriti sono tra le principali misure del verso adoperate dai poeti greci Stesicoro, Pindaro e Bacchilide. Il nome del metro non proviene dai grammatici antichi né è l'unico nome proposto dai ricercatori contemporanei. In tal modo, accanto a "dattilo-epitriti" funzionano nomi quali: metri "dorici", "calcidesi", "dattilo-trocaici" e "anapesto-giambici", $\kappa\alpha\tau' \acute{\epsilon}\nu\omicron\pi\lambda\iota\omicron\nu \epsilon\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$ o "*kat'enóplion-epitriti*". Ciascuno dei termini citati indica inoltre il carattere o la provenienza del metro presupposti da un dato ricercatore. Solo due termini hanno guadagnato popolarità e si sono radicati nei manuali di metrica. Questi sono: "dattilo-epitriti" (qui adoperato, anche se non senza riserve) e "*kat'enóplion-epitriti*".

Lo stesso nome „dattilo-epitriti” suggerisce che si tratta di un metro composto di dattili e di cosiddetti epitriti, ossia (come solitamente si definisce) di trochei e giambi, il cui ritmo è leggermente più lento dei giambi o trochei usati p.es. nelle strutture eoliche, viste una più rara soluzione del tempo forte e più frequente realizzazione di anceps con una sillaba lunga. Gli esempi di sequenze che dovrebbero definirsi dattiliche quanto al metro al nostro riguardo sono $- \cup \cup - \cup \cup -$, $- \cup \cup - \cup \cup -$, $- - \cup \cup - \cup \cup -$ oppure $- - \cup \cup - \cup \cup -$. Il ritmo delle due ultime sequenze – apparentemente dattilico – è però ascendente, non discendente, come risulterebbe dalle aspettative. Possiamo, quindi, definirlo ancora dattilico? I ricercatori danno risposte differenti.

Il precursore dell'analisi dattilo-epitritica moderna, Hermann, sostiene che un simile ritmo dattilico ascendente sia dovuto all'anacrusi e non è possibile interpretare gli epitriti come trochei o giambi, il cui ritmo è più veloce e leggero grazie alle sillabe brevi che sostituiscono anceps. Boeckh accetta una simile interpretazione di dattili e dattili con anacrusi, sostenendo, però, che le sequenze di tipo $- \cup - - - \cup - -$ siano costruite da trochei che, come dattili, possono essere preceduti da anacrusi, p.es.: $- - \cup - - - \cup - - - \cup -$. L'interpretazione di Boeckh è stata adottata da Rossbach e Westphal, i quali per la prima volta hanno suggerito il nome "dattilo-epitriti". L'epitrito, quindi, non indica più un elemento estraneo dal punto di vista ritmico ai trochei, ma diventa attributo di un grave metro trocaico che contiene solo una sillaba breve, i cui elementi lunghi raramente si sottopongono alla soluzione.

Masqueray è stato il primo ricercatore moderno a respingere l'hermanniana anacrusi e a sostenere che gli epitriti ascendenti siano in realtà metri giambici, invece i presunti dattili con anacrusi non siano che anapesti. Nello stesso tempo Blass ha respinto l'interpretazione dattilica, epitritica o trocaico-giambica di dattilo-epitriti, riproponendo l'unica e corretta –

come sosteneva – analisi antica. Riferendosi alle antiche testimonianze di Platone, Aristofane e alle analisi metriche conservate negli scoli a Pindaro, ha definito il detto metro $\kappa\alpha\tau' \acute{\epsilon}\nu\omicron\pi\lambda\iota\omicron\nu \epsilon\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$, dimostrando che era costruito da ionici e coriambi. I presunti trochei o giambi vengono formati tramite l'allungamento di uno dei due *brevia* dello ionico. Poco dopo Fraenkel è ritornato all'analisi dattilo-trocaica dei dattilo-epitriti, respingendo però l'ipotesi dell'anacrusi che si trova fuori la sequenza metrica. Analizzando vari metri della poesia greca è giunto alla conclusione che l'elemento che precede la sequenza dattilica e che attribuisce all'insieme un ritmo ascendente sia parte integrale delle sequenze che vadano considerate semplicemente come dattili ascendenti. Anche se la forma di simili dattili corrisponde con anapesti, il loro carattere dattilico viene confermato dalla struttura interna che differisce da quella delle sequenze anapestiche. Accanto ai dattili ascendenti troviamo i trochei ascendenti (i presunti giambi).

Una certa risposta al detto disaccordo verso la natura di dattilo-epitriti arriva con il sistema di sigle proposto da Maas, il quale, per facilitare la descrizione di questo metro, indica come le sue elementari unità strutturali la sequenza $- \cup -$, segnalata con una *e* minuscola, e la sequenza $- \cup \cup - \cup \cup -$, segnalata con una *D* maiuscola (sono meno frequenti le sequenze $- \cup \cup -$ indicata con la sigla d^1 e $\cup \cup -$ indicata come d^2). Queste sequenze vengono di solito collegate o separate con un anceps (di solito un anceps lungo). L'anceps può anche trovarsi all'inizio o alla fine del periodo. Benché il sistema di sigle di Maas dovesse svolgere soltanto la funzione descrittiva, quindi non indicare in alcun modo la natura del metro, non appena è stato adottato da molti ricercatori ha subito varie modifiche e, non di rado, è stato trattato come un effettivo principio compositivo adoperato dai poeti greci.

Nonostante una vasta popolarità che ha acquistato il sistema di Maas, molte tra le analisi e le ipotesi precedenti non hanno perso il valore. In tal modo, Irigoien in gran parte delle analisi è tornato alla concezione dattilo-trocaica e anapesto-giambica di Masqueray, mentre Gentili ha rivitalizzato i presupposti generali di Blass ammettendo che il carattere dattilico o anapestico delle sequenze di tipo $- \cup \cup - \cup \cup -$ oppure $- - \cup \cup - \cup \cup -$ sia solo apparente. Egli concorda con Blass nel dire che si tratta di *cola* $\kappa\alpha\tau' \acute{\epsilon}\nu\omicron\pi\lambda\iota\omicron\nu$, ma già con lo stesso nome che propone – “*kat'enóplion-epitriti*” – nega il carattere ionico delle sequenze quali $- \cup - - - \cup - - -$ oppure $- - \cup - - - \cup - - - - \cup -$, che sono di natura trocaico-giambica. Inizialmente ha anche respinto con fermezza la possibilità di analizzare gli enopli come ionici e coriambi. Nel tempo la sua posizione è cambiata, probabilmente a causa di un'analisi più dettagliata dei metri di Pindaro e per la necessità di determinare con precisione i casi in cui può comparire la responsione libera.

Così, in maniera molto sommaria, si presenta la storia delle interpretazioni moderne di dattilo-epitriti. La diversità delle analisi impone domande a proposito delle antiche testimonianze sulla natura di dattilo-epitriti e delle analisi antiche conservate finora dei canti e dei passi composti in questo metro. L'attuale diversità delle analisi riflette una simile varietà dei tempi antichi, o forse ha ragione Blass dicendo: “*Et est haec constans veterum doctrina, non dactylos ibi esse neque anapaestos, sed choriambos atque ionicos*” (Blass 1898: XXIX)? A mio parere, il presunto carattere universale dell'interpretazione ionico-coriambica nei testi dei teorici antichi è un'ipotesi del tutto semplificata, per non dire falsa. Le testimonianze che ritroviamo in *Repubblica* di Platone o in *Nuvole* di Aristofane, del tutto basilari per Blass, ma che forse non bisogna considerare troppo seriamente, sono ambigue e interpretate variamente già negli scoli antichi. I commenti metrici di Eliodoro ai frammenti di Aristofane danno

piuttosto prove per l'interpretazione dattilo-trocaica e anapesto-giambica. Anche Efestione considera alcune strutture indubbiamente dattilo-epitritiche come ἀσυνάρτητα ἐπισύνθετα, quindi in quanto sequenze che collegano i *cola* dattilici o anapestici e i membri giambici o trocaici. Non mancano, inoltre, le testimonianze dell'analisi ionico-coriambica dei dattilo-epitriti, in particolare in *Scholia vetera* ai canti di Pindaro. Invece Plazio Sacerdote fornisce una prima descrizione di tipo Mass, quando scrive che l'enoplio è costruito come segue: sillaba, pentemimere dattilica e sillaba ($\times D \times$ nel sistema di Maas). Le uniche ipotesi contemporanee sulla natura dei dattilo-epitriti non ritrovate nelle testimonianze antiche sono: l'ipotesi di anacrusi di Hermann e l'idea di una classe di dattili e trochei con il ritmo ascendente proposta da Fraenkel.

Non è certo che qualcuna delle interpretazioni proposte sia dagli autori antichi sia dai ricercatori contemporanei venga mai unanimemente considerata come giusta. Tuttavia, ognuna delle interpretazioni, con i suoi valori e difetti, influisce indubbiamente sul testo delle edizioni contemporanee dei canti (e forse influiva anche sulle edizioni antiche). Ciò riguarda in particolar modo la cosiddetta "responsione libera".

Con la responsione libera si indica, in altre parole, la mancata esatta responsione strofica all'interno del canto. Ciò significa che il testo conservato del canto permette vari schemi metrici nei corrispondenti versi strofici. Il tipo più semplice della responsione libera nei dattilo-epitriti è l'alternanza $\cup \sim -$ nell'elemento anceps. L'interpretazione di tale fenomeno nei termini di responsione libera può anche stupire: anceps per sua natura permette la realizzazione come sillaba breve o lunga. Molti ricercatori riconoscono tuttavia che in realtà si tratti di un'anomalia metrica, perché gli *incipitia* dei dattilo-epitriti hanno di solito sillabe lunghe, per cui si tende a emendare le sillabe brevi che appaiono in questo contesto. Nel canto XIX di Bacchilide ritroviamo un altro esempio di passo in cui si rendono uguali le lunghezze di anceps con prevalenti *incipitia* brevi. Appaiono qui anche gli *incipitia* realizzati da sillabe lunghe, tra cui uno viene emendato in tutte le edizioni di Bacchilide (tranne che nella prima edizione). Ciò è un procedimento contrario a quello sopra indicato, proprio dei costrutti dattilo-epitritici. In entrambi i casi si nota una forte influenza esercitata dalle idee di Hermann. Non trovo neanche uno tra i ricercatori contemporanei che sostenga che gli epitriti abbiano un carattere diverso da trochei (o giambi – anche se i giambi sembrano avere uno status minore), ciononostante nessuno è contrario alle inutili emendazioni effettuate nei canti di Bacchilide.

Questo è chiaramente solo un tipo della responsione libera nei dattilo-epitriti e, evidentemente, anche il meno controverso. Ci sono altre anomalie, reali o ipotetiche, quali: la soluzione del longum, la contrazione del *biceps* o la responsione della forma più breve o più lunga del *colon*. Ci sono anche i casi in cui manca o compare in più un anceps. I casi più interessanti della responsione libera sono quelli che ammettono l'equivalenza dei metri quadrisillabici, il che dà prove per l'interpretazione ionico-coriambica.

La questione della responsione libera è solo uno tra i problemi concernenti la natura dei dattilo-epitriti discussi nel presente lavoro. La questione dimostra comunque in maniera evidente come l'osservazione di regole della struttura metrica, nonché le minime eccezioni alle regole, influiscono sulle idee metriche da noi propagate, e come, d'altro lato, una certa interpretazione può incidere sulle edizioni dei canti di un dato poeta tramite l'emendazione o cancellazione degli elementi non conformi alla prospettiva analitica scelta.

Redaktor: Agnieszka Plutecka

Projektant okładki: Magdalena Starzyk

Redaktor techniczny: Barbara Arenhövel

Korektor: Lidia Szumigala

Łamanie: Edward Wilk

Copyright © 2013 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-2136-3

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-243-7

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 16,0. Ark. wyd. 21,5.

Papier offset, kl. III, 90 g Cena 36 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.

M. Rejnowski, J. Zamiara

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Anna Szczepaniak

**Daktyloepitryty Bakchylidesa
na tle wczesnej kolometrii greckiej**

Cena 36 zł (+ VAT)

Więcej o tytule

ISSN 0208-6336

